

”Miten teillä noi raha-asiat hoidetaan?”

Taloudellisen väkivallan ilmiön määrittelyä
väkivaltatyötä tekevien sosiaalialan ammattilaisten
näkökulmasta

Amanda Heiskanen

Jenna Periviita

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2021

Sosionomikoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

HEISKANEN, AMANDA & PERIVIITA, JENNA:

”Miten teillä noi raha-asiat hoidetaan?”

Taloudellisen väkivallan ilmiön määrittelyä väkivaltatyötä tekevien sosiaalialan ammattilaisten näkökulmasta

Opinnäytetyö 61 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Toukokuu 2021

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selkeyttää taloudellisen väkivallan määritelmää työntekijöiden tuottaman tiedon kautta. Tavoitteena oli tuoda ilmiötä näkyvämmäksi ja selvittää sosiaalialan ammattilaisten tarpeita ja ideoita aiheen käsittelyyn tulevaisuudessa. Opinnäytetyössä selvitettiin miten väkivaltatyötä tekevät sosiaalialan ammattilaiset määrittelevät taloudellisen väkivallan ilmiötä. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin taloudellista väkivaltaa suomalaisessa yhteiskunnassa ja aiemmissa tutkimuksissa esiin nousseita taloudellisen väkivallan muotoja. Opinnäytetyötä varten haastateltiin kuutta eri väkivaltatyötä tekevää sosiaalialan ammattilaista neljästä eri yhdistyksestä. Opinnäytetyön yhteistyöhöinä olivat Setlementti Tampereen Perheväkivaltaklinikka ja Rikosuhripäivystys, Ensi- ja turvakotien liitto sekä Turvallisen vanhuuden puolesta – Suvanto ry.

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelminä hyödynsimme puolistrukturoitua esitietolomaketta sekä teema-haastattelua. Litteroitu aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Tutkimustulosten perusteella taloudellinen väkivalta on moninainen ilmiö ja osin myös hyvin piilossa oleva, sillä sen tunnistaminen on haastavaa niin sosiaalialan työntekijöille kuin asiakkaillekin. Siten tarve myös tiedon lisäämiselle on tutkimustulosten perusteella suuri. Tutkimustulosten pohjalta taloudellisen väkivallan eri muotoja voidaan jaotella lähisuhteissa tapahtuvaan sekä muissa tilanteissa tapahtuvaan taloudelliseen väkivaltaan. Lisäksi tutkimustuloksissa nousee esiin taloudellisen väkivallan syntyyn vaikuttavia kulttuurisidonnaisia tekijöitä.

Taloudellinen väkivalta ilmiönä kaipaa lisää tutkimusta ja teeman ympärillä työskentelyä. Tietoisuutta taloudellisesta väkivallasta voitaisiinkin tulevaisuudessa lisätä uusilla tutkimuksilla, joiden pohjalta voitaisiin räätälöidä koulutuksia niin ammattilaisille kuin asiakkaillekin. Tutkimustulokset osoittavat, että taloudellista väkivaltaa esiintyy tietyissä ihmisryhmissä, joten myös tukea ja tietoa olisi voitava suunnata heille yhä kohdennetummin. Tärkeintä taloudellisen väkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja tiedon lisäämiseksi on kuitenkin rohkeus kysyä ja ottaa taloudellinen väkivalta puheeksi asiakastilanteissa.

Asiasanat: taloudellinen väkivalta, taloudellinen hyväksikäyttö, taloudellinen kaltoinkohtelu

---

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

HEISKANEN, AMANDA & PERIVIITA, JENNA:
“How Do You Handle Your Finances at Home?”
Professionals of Violence Prevention Work Describe Financial Abuse from Their
Own Perspective

Bachelor's thesis 61 pages, appendices 3 pages
May 2021

Financial abuse is a lesser-known form of violence and as a phenomenon it is not sufficiently researched. The purpose of this thesis was to gather information about financial abuse described by social workers who work with victims of violence. The aim was to clarify the term financial abuse with the knowledge provided by professionals of violence prevention work while discovering their development ideas for the future.

The study was qualitative in nature and based on preliminary information survey and focused individual interviews which were constructed based on the answers from the survey. In this study six professionals of violence prevention work were interviewed. The data from the interviews were transcribed and analysed by means of qualitative content analysis.

The results show that financial abuse has various forms and most of the respondents agreed that some of them are very hard to recognize and bring up. Further studies are needed to provide even more information about financial abuse and actions that would help professionals to prevent it even better.

Key words: financial abuse, economic violence

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
	2.1. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	7
	2.2. Opinnäytetyön tausta ja yhteistyötahot	7
3	TALOUEDELLINEN VÄKIVALTA	10
	3.1. Taloudellinen väkivalta ilmiönä	10
	3.2. Taloudellinen väkivalta lähisuhteissa	12
	3.3. Taloudellinen väkivalta lähisuhteiden ulkopuolella	14
4	KULTTUURISET TEKIJÄT	16
	4.1. Kulttuuritekijät vaikuttavat taloudellisen väkivallan määrittelyyn... ..	16
	4.2. Taloudenhoitoon liittyvät normit.....	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	21
	5.1. Tutkimusmenetelmä.....	21
	5.2. Aineiston hankinta.....	21
	5.3. Aineiston analysointi	23
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	26
	6.1. Taloudellisen väkivallan määrittely yleisesti	26
	6.2. Taloudellisen väkivallan erilaisia muotoja	27
	6.3. Taloudellisen väkivallan taustatekijät	34
	6.4. Tiedon lisääminen taloudellisesta väkivallasta	42
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
	7.1. Miten sosiaalialan ammattilaiset määrittelevät taloudellisen väkivallan?	45
	7.2. Miten taloudellinen väkivalta ilmenee asiakaskohtaamisissa?	48
8	POHDINTA	50
	8.1. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	50
	8.2. Opinnäytetyön prosessi ja jatkotutkimusaiheet	52
	LÄHTEET	54
	LIITTEET	59
	Liite 1. Saatekirje	59
	Liite 2. Esitietolomake	60
	Liite 3. Teemahaastattelurunko.....	61

1 JOHDANTO

Väkivalta on ilmiönä laaja ja vaikka sitä on jo paljon tutkittu, se pitää sisällään vielä useita vähemmän tunnettuja väkivallan muotoja, joita ihmiset kuitenkin kohtaavat arjessaan jatkuvasti. Yksi näistä väkivallan muodoista on taloudellinen väkivalta, joka on ilmiönä kiinnostava siksi, että se yhdistää kaksi suomalaisten arjessa yksityistä ja vaiettua teemaa, talouden ja väkivallan, toisiinsa. Taloudellisen väkivallan yleisyyttä on vaikea arvioida tarkasti, mutta kansainvälisten tutkimusten perusteella ilmiö on myös Suomessa huomattavasti yleisempää, kuin miten se tällä hetkellä palveluissa näyttäytyy (Huhtinen 2019). Taloudellista väkivaltaa ei myöskään tunnisteta usein yhtä vakavaksi ilmiöksi, kuin muita väkivallan muotoja.

Väkivaltaa kohdanneita ihmisiä on paljon ja sen seuraukset ovat usein vakavia. Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan pahimmassa tapauksessa väkivalta voi johtaa jopa kuolemaan, jolloin usein viitataan nimenomaan fyysiseen väkivaltaan. (World Health Organization 2005.) Siinä missä nyrkinisku voi aiheuttaa mitattavia fyysisiä vammoja, myös taloudellisen väkivallan uhriksi joutumisella voi olla pitkäkestoisia seurauksia uhrin arjessa, kuten kokemus turvattomuudesta, heikentynyt taloudellinen tilanne sekä vaikutukset fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan (Kaittila & Nyqvist 2014).

Raha ja talous on osa meidän jokapäiväistä elämäämme ja siten taloudellinen väkivalta tai sen uhka saattaa olla huomaamattamme osa arkeamme. Jokaisella meistä on hyvin erilaisia tapoja käyttää rahaa ja joskus rahaa voidaan käyttää myös vallan välineenä. Taloudellista väkivaltaa on toisen ihmisen itsemääräämisoikeuden rajoittaminen tai loukkaaminen talouteen liittyvissä asioissa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020a). Moni pitää nykypäivänä itsestäänselvyytenä sitä, että fyysinen väkivalta on väärin eikä toista ihmistä saa esimerkiksi lyödä. Jokaisella tulisi olla oikeus fyysisen koskemattomuuden lisäksi väkivallattomaan elämään myös taloudellisen väkivallan näkökulmasta. YK:n ihmisoikeuksien julistuksen mukaan jokaisella tulisi olla oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen (Yhdistyneet kansakunnat 1948).

Opinnäytetyön alussa esitellään opinnäytetyön lähtökohdat, tarkoitus sekä tavoite. Työn tarkoituksena on määrittellä aiempaa tarkemmin taloudellista väkivaltaa väkivaltatyötä tekevien ammattilaisten näkökulmasta. Tärkeimpänä tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ilmiöstä ja auttaa sitä kautta kehittämään ihmisten tietoisuutta taloudellisesta väkivallasta, jotta tulevaisuudessa sitä voitaisiin ennaltaehkäistä aiempaa paremmin.

Kolmannessa ja neljännessä luvussa tarkastellaan taloudellista väkivaltaa ja sen eri muotoja sekä sitä, miten se näyttäytyy suomalaisessa yhteiskunnassa ja minkälaisia asioita sen taustalla on. Viidennessä ja kuudennessa luvussa esitellään opinnäytetyön toteutus sekä tulokset. Johtopäätökset luvussa pohditaan aineiston tuottamia tutkimustuloksia ja opinnäytetyön viimeisessä luvussa pohditaan opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä sekä opinnäytetyöprosessin kokonaisuutta ja tämän tutkimuksen tulevaisuutta.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Taloudellinen väkivalta ja sen määrittely on vajavaista ja se herkästi rinnastetaan pelkästään osaksi henkistä väkivaltaa. Usein ilmiöstä puhuttaessa keskustellaan ainoastaan ikääntyneisiin kohdistuvasta hyväksikäytöstä tai parisuhdeväkivallasta, vaikka taloudellisen väkivallan käsite pitää sisällään paljon muutakin.

2.1. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoitus on selkeyttää taloudellisen väkivallan määritelmää ilmiönä työntekijöiden tuottaman tiedon kautta. Selvitämme sosiaalialan työntekijöitä haastatteleamalla, kuinka he määrittelevät taloudellisen väkivallan ilmiötä ja mitkä asiat vaikuttavat ilmiöön.

Tutkimustehtävämme on selvittää taloudellisen väkivallan tunnistettavuutta työssä. Tähän sisältyvät seuraavat tarkentavat tutkimuskysymykset:

1. Miten sosiaalialan ammattilaiset määrittelevät taloudellisen väkivallan?
2. Miten taloudellinen väkivalta ilmenee asiakaskohtaamisissa?

Opinnäytetyön tavoitteena on olla hyödyksi tulevaisuudessa käsitettä määriteltäessä ja tuoda ilmiö parempaan tietoisuuteen. Tavoitteena on tutkimuksen yhteydessä selvittää myös sosiaalialan ammattilaisten tarpeita ja ideoita ilmiön käsittelyyn tulevaisuudessa.

2.2. Opinnäytetyön tausta ja yhteistyötahot

Taloudellinen väkivalta on kaikista väkivallan muodoista tuntemattomin (Kaittila & Nyqvist 2014, 262). Taloudellisesta väkivallasta on melko vähän tutkittua tietoa, mutta yleisesti väkivallasta sekä henkisestä väkivallasta on olemassa runsaasti tutkimustietoa. Esimerkiksi lähisuhdeväkivalta tunnistetaan merkittäväksi kansanterveysongelmaksi. Lisäksi tutkimustulokset osoittavat, että väkivallan uhriksi

voi joutua kuka tahansa iästä, sukupuolesta tai kulttuurista riippumatta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Lähisuhde- ja perheväkivaltilanteissa on sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan järjestettävä sosiaalipalveluita. Palvelujen järjestämisen lisäksi lähisuhde- ja perheväkivallan ennaltaehkäisy tulee olla osa kunnan tai maakunnan hyvinvointistrategiaa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Taloudelliseen väkivaltaan liittyvistä ilmiöistä on noussut viime aikoina julkista keskustelua, mutta sitä ei kuitenkaan olla kaikissa tilanteissa osattu nimetä taloudelliseksi väkivallaksi. Esimerkiksi romanssihuijaukset ja nettikauppahuijaukset ovat olleet viime vuosina näkyvillä mediassa. Erityisesti verkossa tapahtuvat huijaukset lisääntyvät jatkuvasti, vaikka niistä varoitetaan ihmisiä. Ylen haastatteleman poliisin mukaan nettihuijauksia tehdään Suomessa vuosittain kymmeniä tuhansia, mutta kaikista ei kuitenkaan tehdä rikosilmoitusta. (YLE 2019.)

Tätä opinnäytetyötä varten haastattelimme sosiaalialan ammattilaisia, jotka työskentelevät taloudellista väkivaltaa kohdanneiden asiakkaiden parissa. Opinnäytetyön yhteistyötahoina oli neljä väkivaltatyötä tekevää organisaatiota; Tampereen Setlementti ry:n Perheväkivaltaklinikka sekä Rikosuhripäivystys, Turvallisen vanhuuden puolesta - Suvanto ry sekä Tampereen ensi- ja turvakoti ry.

Tampereen ensi- ja turvakoti ry tekee laajasti työtä ja tarjoaa erilaisia palveluita perheille, lapsille ja aikuisille odotusajasta saattohoitoon. Turvakodeissa työ painottuu erityisesti lähisuhdeväkivaltatyöhön, jossa tarjotaan niin aikuisille kuin lapsille turvallinen ympäristö jakaa kokemuksia ja tunteita oman työntekijän kanssa tai ryhmissä. (Ensi- ja turvakotien liitto N.d.a) Rikosuhripäivystys eli RIKU on valtakunnallinen palvelu, joka pyrkii parantamaan rikoksen uhrin, hänen läheistensä ja rikoksen todistajien asemaa muun muassa tarjoamalla matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita. (Rikosuhripäivystys N.d.a.) Perheväkivaltaklinikka on akuuttiin perheväkivaltaongelmaan erikoistunut matalan kynnyksen palvelu, johon voi olla yhteydessä ilman viranomaiskontakteja. Palvelut ovat tarkoitettu niin perheessä tai läheisissä suhteissa tapahtuvan väkivallan tekijälle kuin kohteellekin. (Perheväkivaltaklinikka 2021). Turvallisen vanhuuden puolesta – Suvanto ry on kansalais- ja asiantuntijajärjestö, jonka tarkoituksena on lisätä tietoisuutta ja ennaltaehkäistä ikääntyneisiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua, hyväksikäyttöä sekä

väkivaltaa. (Suvanto ry n.d.) Suvanto ry:llä on vuosina 2018-2021 toimiva hanke Mummonmarkan vartijat, jonka tarkoituksena on lisätä tietoisuutta ikäihmisiin kohdistuvasta taloudellisesta kaltoinkohtelusta, petoksista ja huijauksista. (Mummonmarkan vartijat 2019).

3 TALOUDELLINEN VÄKIVALTA

Väkivalta jaetaan käsitteenä usein fyysiseen, henkiseen ja seksuaaliseen väkivaltaan. Väkivallan tai sen uhkan tunnuksena voidaan pitää pelkoa. Väkivallan tavoitteena on toisen ihmisen tai ihmisryhmän hallinta, kontrollointi tai hyväksikäyttö. (Jokinen 2000, 13-15.) Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee väkivaltaa fyysisen voiman tai vallan tahalliseksi käytöksi tai sillä uhkaamiseksi, joka voi kohdistua itseensä, toiseen ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön ja se voi johtaa esimerkiksi kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen. (World Health Organization 2005). Perinteisen väkivaltakäsitteen lisäksi on myös syytä muistaa rakenteellisen väkivallan olemassaolo, sillä se vaikuttaa merkittävästi myös yksilöiden välisen väkivallan syntymiseen. Rakenteellisella väkivallalla tarkoitetaan sellaisia yhteiskunnan rakenteita, normeja, toimintatapoja tai valtajärjestelmiä, joilla heikennetään tiettyjen ihmisryhmien tai henkilöiden oikeuksia ja asemaa suhteessa muihin. Esimerkiksi seksismi ja rasismi voidaan nähdä osana rakenteellista väkivaltaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020a.)

3.1. Taloudellinen väkivalta ilmiönä

Taloudellista väkivaltaa voidaan tarkastella itsenäisenä käsitteenä, mutta on hyvä tiedostaa sen olevan tiiviisti yhteydessä myös muihin väkivallan muotoihin, kuten henkiseen tai fyysiseen väkivaltaan. (Kaittila 2017, 71). Taloudellinen väkivalta on laaja ilmiö ja sitä voi esiintyä niin lähisuhteissa kuin tuntemattomienkin välillä. Taloudellisesta väkivallasta etenkin ikääntyneiden kohdalla puhutaan myös taloudellisena hyväksikäyttönä. Taloudellista väkivaltaa voidaan yleisesti määritellä toiminnaksi, jossa toisen ihmisen itsemääräämisoikeutta rajoitetaan tai loukataan talouteen liittyvissä asioissa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020a). Kuviossa 1 kuvataan taloudellisen väkivallan erityispiirteitä, joita kuljetetaan mukana koko opinnäytetyön.

KUVIO 1. Taloudellisen väkivallan erityispiirteet

Väkivalta itsessään on hyvin usein kirjaimellisesti fyysistä, mutta taloudellisen väkivallan tapauksessa ero on se, että fyysisen väkivallan kohteena ei ole suoraan ihminen, vaan jokin asia. Osa taloudellisesta väkivallasta voidaan katsoa myös poliittisesti motivoituksi toiminnaksi, jos kyseessä on esimerkiksi jonkun toisen elinkeinon haittaaminen, ikkunoiden rikkominen, töhriminen tai muuten omaisuuden tuhoaminen siten, että sillä aiheutetaan taloudellista haittaa. (Tammikko. 2019. 45–46.)

Taloudellinen väkivalta voi olla ilmiönä usein haastavampi tunnistaa kuin esimerkiksi fyysinen väkivalta ja näin ollen siihen on myös vaikeampi puuttua osittain siksi, että selkeät rikosnimikkeet taloudellisen väkivallan ympärillä ovat epäselviä ja erilaisia. Esimerkiksi perheväkivalta voidaan katkaista poliisin pidätyksellä, jos kyseessä on selkeästi pahoinpitely. Talouteen liittyvässä väkivallassa esimerkiksi

pidättämislle ei välttämättä ole riittäviä perusteita tai sille ei nähdä tarvetta. (Niemi-Kiesiläinen & Kainulainen 2006.) Kuitenkin Danielssonin ja Salmen (2013) tutkimus osoittaa, että riidat raha-asioista ovat yksi yleisimmistä fyysiseen väkivaltaan johtaneista syistä. Tässäkin tilanteessa tunnustetaan ja nimetään nimenomaan fyysinen väkivalta, eikä sen taustalla mahdollisesti olevaa taloudellista väkivaltaa.

Yleisimmät rikosnimikkeet, jotka taloudelliseen väkivaltaan voidaan liittää ovat omaisuusrikoksiin liittyviä nimikkeitä kuten petos, siihen liittyvä identiteettivarkaus, kavallus, varkaus, vahingonteko ja kiristys (Rikosuhripäivystys N.d.b). Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan esimerkiksi petos nimikkeen alle menevät rikokset ovat olleet tasaisessa kasvussa viime vuosina. Vuonna 2017 petoksia tehtiin Suomennä 6139 kun taas vuonna 2020 vastaava luku oli 8388. (Rikos- ja pakkokeinotilasto 2021.)

Myös taloudellista väkivaltaa määriteltäessä on tärkeää muistaa väkivaltaan liittyvät subjektiiviset käsitykset ja määrittelyt, jotka ovat merkityksellisiä erityisesti sosiaalityön näkökulmasta. Väkivaltaa ilmiönä, joka vaikuttaa yksilöön, ei voida määrittellä yksin esimerkiksi rikosnimikkeiden kautta vaan siinä tulee aina ottaa huomioon myös uhrin näkökulma. Voidaankin sanoa, että ainoa tarkkarajainen määrittely väkivallalle on se, että jotakin tehdään uhrin tahdon vastaisesti. (Lidman 2015, 14–29.)

3.2. Taloudellinen väkivalta lähisuhteissa

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan tilanteita, joissa uhri ja tekijä ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa. Kyseessä voi siis olla nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen kohdistuva väkivalta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020b.) Lähisuhdeväkivallan rinnalla saatetaan usein puhua myös parisuhde- tai perheväkivallasta, mutta lähisuhdeväkivalta pitää käsitteenä sisällään myös muilla tavoin läheisessä suhteessa olevat, kuten esimerkiksi sukulaissuhteet tai kaverisuhteet. Lähisuhdeväkivalta on usein pitkään jatkunutta ja siihen liittyy vahvasti pelon ja häpeän tunteita (Poliisi n.d.).

Turun yliopistonlehtori Anniina Kaittila (2017) tutkii väitöskirjassaan rahakonflikteja ja taloudellista väkivaltaa parisuhteissa. Hänen tutkimuksensa mukaan rahakonfliktit voidaan jakaa neljään luokkaan: arkisiin erimielisyyksiin, riitoihin rahasta, eskaloituneisiin konflikteihin sekä taloudelliseen väkivaltaan. Taloudellisen väkivallan muotoja ovat esimerkiksi työssäkäynnin rajoittaminen ja häirintä, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta. (Kaittila 2017, 71.) Kaittilan mukaan rahasta riitely tai rahakonfliktit eroavat taloudellisesta väkivallasta siten, että taloudellisessa väkivallassa tekijä on tehnyt valinnan vahingoittaa kumppaniaan rahaa väkivallan välineenä käyttäen ja se rajoittaa uhrin taloudellista itsemääräämisoikeutta. Taloudellista väkivaltaa ei voida kuitenkaan tarkastella pelkkänä rahakonfliktien jatkumona ja ääripäänä, sillä taloudellista väkivaltaa on myös kumppanin selän takana tapahtuva väkivalta, jossa toinen osapuoli esimerkiksi varastaa rahaa kumppanin tietämättä. Tällaisissa tilanteissa väkivalta ei ole vuorovaikutuksellista eikä väkivaltilanne ole edellyttänyt konfliktia. (Kaittila 2017, 73–77.)

Aiemmissä tutkimuksissa rahakonfliktien taustalla olevia syitä on tarkasteltu kuudesta eri suunnasta. Parisuhteen osapuolilla voi olla erilaisia näkemyksiä rahan käytöstä tai parisuhteen osapuolet tai toinen osapuoli kokee tulotason heikoksi. Raha liittyy vahvasti tunteisiin, kuten turvallisuuteen, menestykseen ja välittämiseen ja sen myötä se on hyvin moniulotteinen konflikti. Lisäksi parisuhteessa voi olla vuorovaikutukseen tai konfliktien hallintaan liittyviä ongelmia, jolloin myös rahasta riitely on yleisempää. Raha tuo esiin myös eriarvoisuutta ja valta-asetelmia ja ne voivat kärjistyvät tietyissä sosiodemografisissa ryhmissä. Sosiodemografisilla ryhmillä tarkoitetaan esimerkiksi perhemuotoa, elämänvaihetta tai pariskunnan toisistaan eroavaa kulttuuritaustaa. (Kaittila 2017, 47–50.)

Parisuhteissa tapahtuvan taloudellisen väkivallan lisäksi myös ikäihmisiin kohdistuu taloudellista väkivaltaa, josta usein puhutaan taloudellisena hyväksikäyttönä. Taloudellinen hyväksikäyttö ilmenee esimerkiksi rahan tai omaisuuden anastamisena, haltuunottona tai väärinkäyttönä. Useimmiten tekijänä on oma aikuinen lapsi tai lapsenlapsi. Tekijä saattaa laatia testamentin, valtakirjan tai muun asiakirjan vastoin uhrin etua tai tahtoa. Toisaalta myös ennakkoperintö, lahja, laina tai omaisuuden myynti lähipiirissä vastoin uhrin etua tai tahtoa on taloudellista

hyväksikäyttöä. Tekijä saattaa käyttää hyväkseen uhrin luottamusta, tietämättömyyttä, terveydentilaa sekä henkistä tai fyysistä väkivaltaa, tai sen uhkaa. (Läheisten tekemä taloudellinen kaltoinkohtelu ja huijaukset. 2020.)

3.3. Taloudellinen väkivalta lähisuhteiden ulkopuolella

Taloudellista väkivaltaa voi tapahtua myös lähisuhteiden ulkopuolella, jolloin tekijä on usein uhrille täysin tuntematon. Tekijä pyrkii esimerkiksi saamaan uhrin henkilötiedot, rahaa, pankkitunnukset, maksukortin tiedot tai joissakin tapauksessa uhrin tekemään epäedulliset kaupat. (Läheisten tekemä taloudellinen kaltoinkohtelu ja huijaukset 2020.) Usein tämän kaltainen taloudellinen väkivalta tapahtuu tavalla tai toisella verkon välityksellä ja siitä voidaan käyttää myös termiä nettihuijaukset. (Kuluttajaliitto N.d.) Poliisin näkökulmasta yksi viidestä koronapandemian aikana esiin nousseesta ilmiöstä on erilaiset petokset ja erityisesti ikääntyviin kohdistuvat petosrikokset. Yleisimmät tekotavat ovat poliisin mukaan sijoituspetokset, Help Desk -petokset sekä Valepoliisi-huijaukset. Sijoituspetoksissa asianomistajaa huijataan sijoittamaan varojaan kovalla tuotolla, mutta todellisuudessa rahat katoavat. Help Desk-petoksissa tekijä saattaa esiintyä esimerkiksi Microsoftin it-asiantuntijana ja kertoa, että sinun tietokoneessasi on virus, joka vaatii välittömästi toimenpiteitä ja siten anastaa uhrin henkilö- tai pankkitiedot. Valepoliisi-huijauksissa tekijä esiintyy poliisina pyytää erilaisia henkilötietoja tai pankkitunnuksia ja vedotaan siihen, että esimerkiksi uhrin pankkikorttietiedot ovat päätyneet vääriin käsiin ja nyt rikoskierre pyritään katkaisemaan puhelimen välityksellä. (Poliisi: Pysähdy! -podcast 2021)

Nettihuijauksia ovat myös esimerkiksi nettikauppahuijaukset, joissa ostaja ei koskaan saa maksamaansa tuotetta. Myös tietojenkalastelu sekä erilaiset huijausviestit esimerkiksi pankin tai postin nimissä ovat melko yleisiä. Nettihuijauksiin jaotellaan myös romanssihuijaukset, joissa huijari pyrkii ensin luomaan luottamusta, jonka jälkeen hän alkaa pyytämään uhriltaan rahaa erilaisiin menoihin, kuten uuteen puhelimeen videopuheluita varten tai matkalippuihin uhrin luokse. Myös muilla huijauksilla, kuten huijaussoitoilla tai erilaisten tuotteiden tilausansoilla voidaan aiheuttaa taloudellista harmia uhrille. (Kuluttajaliitto N.d.)

Huijarit saattavat myös lähettää huijauslaskuja tai tekeytyä hyväntekeväisyystahoksi ja pyytää rahaa. (Läheisten tekemä taloudellinen kaltoinkohtelu ja huijaukset 2020).

4 KULTTUURISET TEKIJÄT

Kulttuuri on käsitteenä moninainen ja mutkikas, mutta erilaisten määritelmien yhteinen piirre on kuitenkin se, että kulttuuri nähdään yhteisöllisenä ilmiönä. (Rauhala 2009, 14). Kulttuuria voidaan määritellä myös jonkin kansakunnan, luokan tai ryhmän elämäntavaksi, yhteisiksi arvoiksi tai merkityksiksi. (Lehtonen 2014,23) Edward Taylorin (1871) mukaan kulttuuri on kompleksikonaisuus, joka sisältää tiedon, uskon, taiteen, moraalin, lain, tavat sekä muut ominaisuudet ja tottumukset, jotka ihminen on hankkinut yhteisön jäsenenä. Tämän lisäksi kulttuuriin liittyy myös prosessimaisuus sekä muutoksenalaisuus. (Rauhala 2009, 17.) Tässä opinnäytetyössä kulttuurilla tarkoitetaan nimenomaan yhteisöllistä ilmiötä, joka muuttaa muotoaan, mutta myös määrittää ja selittää yksilön arkipäiväistä elämää.

4.1. Kulttuuritekijät vaikuttavat taloudellisen väkivallan määrittelyyn

Erityisesti yksilön talouteen ja myös yleiseen talouteen kytkeytyy voimakkaasti yhteiskunnan kulttuurinen sääätely, joka liittyy perinnäistapoihin, uskontoihin ja sosiaalisiin suhteisiin (Valtonen 2011, 52–56). Taloudellisen väkivallan yhteydessä on siis syytä tarkastella myös yhteiskunnassa vallitsevia normeja, jotka vaikuttavat pitkälti tapamme määritellä ja sen myötä myös tunnistaa taloudellista väkivaltaa. Taloutta voidaan tarkastella osana laajempaa sosiaalista ja kulttuurisidonnaista kokonaisuutta, jonka kautta voidaan ajatella, että talous on symbolinen järjestelmä, johon vaikuttavat välillisesti ihmisten perustarpeet, tietyt ekologiset pakot ja yksilöiden perimä. Historia suurena kokonaisuutena vaikuttaa voimakkaasti siihen, kuinka eri kulttuureissa suhtaudutaan talouteen ja rahaan. (Kallinen & Ruckenstein 2009.) Tässä yhteydessä taloudenhallinnan kulttuurisidonnaisuudella siis tarkoitetaan kulttuurien muodostamia käsityksiä siitä, kuinka taloutta hoidetaan. Erityisesti tähän liittyvät kulttuurien luomat valtasuhteet ja se millaisia asenteita, arvoja, tavoitteita ja käytäntöjä rahaan liittyy. Tämä näkökulma on olennainen, kun tarkastellaan talouteen liittyvää käsitettä ja sen määrittelyä monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Voidaan myös nähdä, että kulttuuritekijät ovat yksi

väkivaltaisen käytöksen selittäjä biologisten tekijöiden, patologisten luonnehäiriöiden sekä pettymyksien ja epäoikeudenmukaisen kohtelun kanssa. Väkivaltaisessa ympäristössä kasvaminen opettaa siis myös lapsia ratkaisemaan ongelmiaan väkivaltaisesti. (Jokinen 2000, 13–19.)

Suomessa vallitsee yksilökeskeinen eli individualistinen kulttuuri, jolla on vaikutusta siihen, mitä Suomessa ajatellaan rahan käyttämisestä. Individualistisessa kulttuurissa voidaan ajatella esimerkiksi niin, että minun rahani ja omaisuuteni ovat yksin minun. Individualistisella kulttuurilla on merkitystä sille, kuinka taloudellinen väkivalta Suomessa ilmenee. Toisaalta tällä on iso merkitys myös kulttuurien välisille konflikteille esimerkiksi rahaan liittyen, jos erotetaan yhteisö- ja yksilökeskeiset kulttuurit, joiden välillä voi syntyä voimakkaitakin erimielisyyksiä muun muassa siitä, kuinka perheen taloutta tulisi hoitaa. Individualismilla on sekä hyvät että huonot puolensa talouden näkökulmasta. Se voi johtaa hyvin itsekkäseen taloudenhoitoon ja toisen hyväksikäyttöön sekä piittaamattomuuteen muiden omaisuudesta yksilötasolla, mutta toisaalta se myös tukee jokaisen yksilön ainutkertaisuutta ja oikeuksia esimerkiksi omaan talouteen. (Harisalo & Miettinen 2004 135–147.)

Myös uskonnoilla on kulttuurin näkökulmasta tärkeä merkitys yhteiskuntaan ja sen tapoihin ja tämä koskee myös talouteen liittyviä yleisiä normeja. Eri uskonnot siis omalta osaltaan säätelevät ihmisten yhdessä olemisen ja toimimisen muotoja ja saattavat aiheuttaa yksilölle painetta toimia jollakin tietyllä tavalla. Näissä yhteisöissä usein tieto ja taidot siirtyvät erityisen voimakkaasti myös sukupolvelta toiselle ja muutokset yhteisön toimintaan ja arvomaailmoihin ovat usein hitaita. (Rauhala 2009, 77–83.)

2000-luku on tuonut myös uusia ulottuvuuksia taloudelliselle väkivallalle, sillä digitalisaatio ja ihmisten aktiivisuus verkossa on lisännyt myös verkossa tapahtuvaa taloudellista väkivaltaa. Teknologian kehittyminen mahdollistaa uusia välineitä ja toimintakenttiä väkivallalle. Digitalisaation myötä tietoa ja dataa on helpposti saatavana ja tekijä voi käyttää tätä hyödykseen. (Hakkarainen 2020.) Digitalisaatio on myös merkittävä tekijä tämänhetkisten kulttuurien muodostumisen näkökulmasta. Digitalisaatiolla on lisääntyneen väkivallan lisäksi myös muita haittapuolia. Digitalisaation yhteydessä voidaan puhua myös digisyryjäytymisestä,

sillä kaikki eivät välttämättä halua, osaa tai kykene käyttämään digilaitteita ja jäävät siten ulkopuolelle monista palveluista. Digisyrjäytymiseen johtavina tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi terveydentilaa, ikää, kielitaitoa sekä taloudellista tilannetta. (Valtiovarainministeriö n.d.) Taloudellisen väkivallan näkökulmasta tämä näkyy esimerkiksi pankkipalveluissa. Digipalveluiden käyttöön kykenemätön ihminen on näin ollen usein pakotettu turvautumaan esimerkiksi puolison, aikuisen lapsen tai muun läheisen apuun pankkiasioiden hoidossa, jolloin läheiselle tietyllä tavalla tarjotaan mahdollisuus taloudelliselle hyväksikäytölle.

Eri sukupolvilla on erilaisia käsityksiä ja kokemuksia taloudenhoidosta ja esimerkiksi rahasta. Sukupolvella tarkoitetaan tietyn aikajakson aikana syntyneitä, jotka jakavat samankaltaisia elämäkokemuksia, ajatuksia sekä käsitteitä. (Sarpila 2012, 14). Suomessa tuloerot ovat kasvaneet koko ajan 1990-luvun alun jälkeen melko nopeasti ja vaikka kasvu on erityisen korkeaa eniten ansaitsevien irtiottona muista, niin myös suhteellinen tuloköyhyys on vuosien aikana kasvanut. (Tilastokeskus 2020.) Kuitenkin uudet sukupolvet ovat edellisiä sukupolvia vauraampia, johon vaikuttavat eri sukupolvien ikääntyessä vallinneet olosuhteet. (Törmälehto 2012, 21–22.) Tutkimukset osoittavat, että palkkaerot ovat pysyneet sukupolvien välillä melko samoina. Toisaalta tutkimuksissa käy myös ilmi, että esimerkiksi lama-ajan sukupolvelta vaaditaan tänä päivänä korkeampaa koulutusta yhtä vaativan työn ja korkean palkkatason saavuttamiseksi kuin suurien ikäluokkien sukupolvelta. (Idman 2012, 27–28.)

4.2. Taloudenhoitoon liittyvät normit

Lapsuuden kodilla ja sieltä saaduilla opeilla ja tottumuksilla voi myös olla merkitystä taloudenhoidossa aikuisiällä. Erityisesti lapsen taloudelliseen sosiaalistamiseen osallistuu vanhempien lisäksi myös koulu, ystävät, kaupalliset yritykset sekä media (Raijas 2012, 64). Ylisukupolvisuus on laaja sosiaalinen ongelma ja se voi altistaa taloudellisille ongelmille. Lapsuuden perheessä koetut taloudelliset vaikeudet voivat olla yhteydessä lasten taloudellisiin vaikeuksiin aikuisiällä. Myös köyhyys ja sen seuraukset siirtyvät usein sukupolvelta toiselle. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Jos tarkastellaan perheen sisäistä rahataloutta, voidaan huomata, että siihen liittyy paljon erilaisia rahan liittyviä sukupuolittuneita vastuita ja käytäntöjä (Repo 2003, 67). Vieläkin voidaan pitää melko yleisenä, että nimenomaan pienituloisempi, useimmiten nainen jää esimerkiksi kotiin hoitamaan lapsia. (Haataja & Hämäläinen, 2010,76.) Revon tutkimuksessa käy ilmi, että kotiin jäävä perheenäiti kokee ansaitsemakseen tuloksi ainoastaan kotihoidontuen, vaikka muita tulonlähteitä perheessä olisi työssäkäyvän puolison palkkatulot sekä lapsilisät. (Repo 2003, 75) Rahankäytön oikeuksien määrittelyyn saattaa vaikuttaa se, ymmärretäänkö perheen tulot ansaituiksi vai yhteiseksi. Rahan määrittäminen yhteiseksi ei välttämättä tarkoita kuitenkaan yhtäläisiä oikeuksia rahan käyttöön, vaan yksilöllisen käyttöoikeuden syntymiseen tarvitaan usein kokemus ansaitusta rahasta. (Repo 2003, 78.)1990-luvun vaihteissa tehdyissä tutkimuksissa on käynyt ilmi, että päätösvalta perheiden taloudellisissa päätöksissä kuuluu myös pääosin sille, joka tienaa enemmän. Vuonna 2006 kerätyn aineiston mukaan perheissä ostoksista päättivät 40% miehet, 30% naiset ja 30% perheistä päätökset tehtiin tasa-arvoisesti. Ostopäätökset jakautuivat myös teemoittain ja useimmiten miehet olivat vastuussa tekniikasta ja muista kalliimmista hankinnoista, kun taas naiset vastasivat arkipäivistä ostoksista. (Niemelä & Raijas 2010,122.)

Suomalaista avopareista yli puolet pitävät rahojaan erillisillä pankkitileillä, aviopareista 28% on käytössään omat tilit. (Haataja & Hämäläinen 2010,80.) Avioliittolaki velvoittaa aviopuolisoita ottamaan osaa perheen yhteiseen talouteen ja puolisoiden elatukseen. Puolison elatuksella tarkoitetaan puolisoiden yhteisten sekä kummankin henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämistä. (Avioliittolaki 234/1929 §46.) Esimerkiksi toimeentulotuki ja asumistuki ovat tukimuotoina sellaisia, että ne katsotaan perustuvan avioliittolain elatusvelvollisuuteen. Toimeentulo- tai asumistukea haettaessa myös kumppanin tulot huomioidaan, joka saattaa vaikuttaa merkittävästi saatavaan etuuteen, jolloin hakijan henkilökohtainen tulo saattaa jäädä hyvin pieneksi ja hankintojen tekeminen jää kumppanin taloudellisesta avusta riippuvaiseksi. (Kaittila & Nyqvist 2014.) Avioliittolain mukaisen elatusvelvollisuuden lisäksi kumppanin tulot saattavat vaikuttaa etuuksien saantiin myös avopariien kohdalla. Kelan mukaan esimerkiksi yleinen asumistuki maksetaan ruokakunnalle yhteisesti ja ruokakunnan muodostavat yleensä samassa asunnossa asuvat henkilöt. (Kela: yleinen asumistuki 2020.)

Väestön ikääntyminen ja muistisairauksien yleistyminen on tuonut monen perheen arkeen edunvalvonnan. Edunvalvontaa voidaan myös valitettavasti käyttää taloudellisen väkivallan välineenä, vaikka sen tarkoituksena on nimenomaan suojata esimerkiksi iäkästä tai kehitysvammaista henkilöä. Edunvalvojalta toki veloitetaan sitä, että hän huolehtii päämiehensä omaisuudesta, siten että sen tuotto käytetään päämiehen hyödyksi ja hänen tarpeisiinsa. Maistraatti myös valvoo Suomessa edunvalvontatoimintaa, joka vähentää varmasti tilastoissa näkyvää hyväksikäyttöä (Oikeus.fi 2021.) Se ei kuitenkaan tarkoita, etteikö päämies olisi alttiimpi taloudelliselle hyväksikäytölle, kuin joku toinen henkilö.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tutkimusote valikoidaan tutkimusongelman mukaan ja se koostuu tiedonkeruu- ja analyysimenetelmistä (Kananen 2015, 63). Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelmä on laadullinen ja seuraavissa kappaleissa avataan tutkimuksen toteutusta kokonaisuutena.

5.1. Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus siksi, että se soveltuu parhaiten niihin tilanteisiin, joissa tutkittavasta ilmiöstä ei ole paljoa tietoa ja siitä halutaan saada syvälinen näkemys tai hyvä kuvaus (Kananen 2015,70-71). Laadullista tutkimusta kuvaillaan usein pehmeäksi, ymmärtäväksi, tulkinnalliseksi ja ihmistieteelliseksi tutkimukseksi, joka on ikään kuin vastakohta määrälliselle tutkimukselle ja soveltuu usein hyvin sosiaalialan ilmiöiden käsittelyyn ja selventämiseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 12).

Laadullinen tutkimus usein jaotellaan empiiriseen ja teoreettiseen, ja nämä kaksi erotetaan sillä, millainen tarkastelutapa ilmiötä kohtaan tutkimuksessa valitaan. Opinnäytetyössä kyse on empiirisestä tutkimuksesta, jonka keskiössä on kerätty tutkimusaineisto eli merkityksellisiä empiirisessä tutkimuksessa ovat aineiston keräämis- ja analysointimetodit ja niiden tarkka perustelu. Laadullisen tutkimuksen tuottama tieto on aina jollakin tavalla subjektiivista, sillä opinnäytetyön tekijät jo lähtökohtaisesti päättävät tutkimusasetelmansa oman tietonsa ja ymmärryksensä pohjalta ja vastaajat omalta osaltaan vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin, koska antavat tietoa aina oman käsityksensä, omien merkityksiensä ja tutkimuksen välineiden pohjalta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 19-22.)

5.2. Aineiston hankinta

Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta eri organisaation työntekijää. Haastateltavat edustivat kolmea eri organisaatiota, Turvallisen vanhuuden

puolesta – Suvanto ry, Tampereen ensi- ja turvakoti, Setlementti Tampereen Rikosuhripäivystys sekä Setlementti Tampereen Perheväkivaltaklinikka. Haastattelujen (liite 3) lisäksi vastaajat täyttivät esitietolomakkeen (liite 2), joista saatua tietoa hyödynnettiin myös haastattelun rungon suunnitteluun.

Lomaketta voidaan käyttää laadullisessa tutkimuksessa, jos sen avulla voidaan luokitella vastanneita erilaisiin laadullisiin luokkiin. Näitä esitietolomakkeen avulla tehtyjä luokitteluja hyödynnettiin opinnäytetyön teemahaastattelun lopullisessa suunnittelussa ja apukysymysten keksimisessä. Lomakkeeseen valittiin kysymyksiä, jotka olivat tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun kannalta merkityksellisiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65.) Esitietolomakkeesta nousi esiin esimerkiksi tarve tiedon lisäämiseen, verkossa tapahtuva taloudellinen väkivalta sekä taloudelliseen väkivaltaan liittyvät rikosnimikkeet. Teemahaastattelussa keskityimme tarkemmin muun muassa näihin teemoihin tutkimuskysymysemme pääteemojen lisäksi.

Aineiston keruun päämenetelmänä toimii teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu, jossa edetään edellä valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymyksien avulla. Teemahaastattelussa voidaan esittää tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä vapaammin haastateltavalta, jonka takia se valikoitui opinnäytetyön aiheen käsittelytavaksi, sillä aihe ei ole aiemmin erityisen tunnettu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65–67.) Kaikki eri organisaatioiden työntekijät haastateltiin yksitellen etukäteen sovittuina erillisinä aikoina ja haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Jokaiseen haastatteluun varattiin aikaa 45 minuuttia. Neljä haastatteluista toteutettiin kasvokkain, mutta kaksi haastattelua jouduttiin kiristyneiden koronarajoitusten vuoksi järjestämään etäyhteydellä.

Teemahaastattelun teemojen valinta edellyttää tutkijalta ennakkotietoa tutkittavasta kohteesta, jotta pystytään valitsemaan sellaiset teemat, jotka kattavat ilmiön mahdollisimman hyvin. Teemahaastattelu etenee yleisestä teemasta tarkentaviin kysymyksiin ja teeman sisällä voidaan käsitellä yksityiskohtaisia kysymyksiä. Tarkentavia kysymyksiä syntyy haastateltavan vastauksissa ja kun yhtä teemaa on käsitelty riittävästi, voidaan siirtyä seuraavaan teemaan. (Kananen 2015, 148–151.) Opinnäytetyömme ensimmäinen teema oli taloudellinen väkivalta yleisenä ilmiönä. Toisena teemana käsitelimme taloudellisen väkivallan

kulttuurisidonnaisuutta ja tarkentavina kysymyksinä käytimme esimerkiksi sitä, kokeeko haastateltava ihmisten arvomaailmojen, ympäristön, normien tai syntyperän vaikuttavan taloudellisen väkivallan syntyyn tai mitä hän ajattelee ilmiön taustalla olevan. Kolmas teemamme oli taloudellisen väkivallan tietoisuuden lisääminen ja kysyimme haastateltavilta esimerkiksi sitä, ketkä heidän mielestään tarvitsisivat eniten tietoa aiheesta ja mitkä väylät he kokevat parhaiksi tiedon lisäämiseen. Teemahaastattelussa keskeisintä on, että teemojen pohjalta käydystä keskustelusta syntyy uusia näkökulmia sekä kysymyksiä (Kananen 2015, 148).

Teemahaastattelussa tutkijan vastuulla on esittää kysymyksiä johdattelematta haastateltavaa. Johdattelevat kysymykset voivat kyseenalaistaa työn luotettavuuden, sillä ne saattavat vaikuttaa haastattelun kulkuun merkittävästi. Tutkijan on myös käsiteltävä teemaa kattavasti ja jonkin osa-alueen kysymättä jättäminen voidaan myös nähdä epäeettisenä toimintana. (Kananen 2015,152.) Kaikilta haastateltavilta kysyttiin lähtökohtaisesti samat etukäteen suunnitellut kysymykset. Näiden lisäksi kysyttiin tarkentavia kysymyksiä haastatteluiden aikana, joiden kohdalla on erityisen tärkeää huomioida johdattelun mahdollisuus ja arvioida haastattelun eettistä toteutumista.

Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen aineisto oli valmis analysoitavaksi. Litteroinnilla tarkoitetaan äänitallenteen muuntamista tekstimuotoon (Kananen 2015, 160). Litteroinnin sopiva tarkkuus määräytyy tutkimusongelman perusteella. Tutkimuksessamme keskitytään asiasisältöön, jolloin yksityiskohtainen litterointi ei ole tarpeen. On kuitenkin tärkeää litteroida haastateltavan lisäksi myös haastattelijoiden puheenvuorot, jotta tutkija voi tarkastella kysymyksenasettelun vaikutusta vastaukseen. (Ruusuvuori 2010, 425).

5.3. Aineiston analysointi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tyypillisesti aineistoa analysoidaan koko keräysvaiheen ajan. (Kananen 2015, 146). Kaikki laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät pohjautuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi

2018) Sisällönanalyysi voidaan luokitella teoriapohjaiseen, aineistolähtöiseen tai molemmista lähtöisin olevaan luokitteluun. (Kananen 2015, 171.)

Aineiston analyysimenetelmänä toimii aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa aineisto ohjaa koko analyysin tekoa ja sieltä nostetaan esiin tutkimuksen keskeisimmät asiat riippumatta siitä, mitä ne ovat tai miten ne suhteutuvat aiempiin tutkimuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tämä sopii hyvin opinnäytetyön analyysin toteutukseen, koska tutkittavasta ilmiöstä ei ole paljoa aiempaa laajamittaista tutkimustietoa.

Tutkijan haasteena aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on se, että kerätty aineisto saadaan vain järjesteltyä johtopäätöksiä varten ja siten sisällönanalyysin keinoin toteutettuja tutkimuksia on kritisoitu niiden keskeneräisyydestä. Haasteena tässä on se, että mikäli tutkimuksen tulokset eivät täsmää aiempiin tutkimustuloksiin, tutkija saattaa esittää saamansa tulokset suoraan johtopäätöksinä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 86.) Opinnäytetyössä tutkimustulokset kuitenkin vastasivat aiempien tutkimusten tuloksia, joten tutkimus voidaan todeta valmiiksi ja validiksi tältä osin.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston analysointi jaetaan kolmevaiheiseksi prosessiksi. Nämä vaiheet ovat redusointi eli kerätyn aineiston pelkistäminen ja tutkimukselle oleellisten kohtien etsiminen aineistosta. Seuraava vaihe on klusterointi eli aineiston ryhmittely, jossa aineistosta nostetut pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään ja niistä luodaan alaluokkia, jotka nimettiin kuvaavilla lyhyillä otsikoilla. Klusteroinnin jälkeen tulee aineiston abstrahointi, jossa luokitte-
lua jatketaan niin, että alaluokkia yhdistellään yläluokiksi ja niistä jälleen luodaan teoreettisia käsitteitä ja pääluokkia sekä yksi yhdistävä yläluokka. (Tuomi & Sarajärvi 2018) Tutkimukseen osallistui kuusi sosiaalialan ammattilaista ja heiltä saamaamme aineistoon suoritimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin, jossa kokosimme ensin alkuperäisilmaukset yhteen. Näistä ilmauksista teimme jaottelun alaluokkiin ja pelkistimme alkuperäisiä ilmauksia, jonka jälkeen muodostimme selkeämmät yläluokat ja pääluokat ja näin lopullisen ryhmittelyn, joka vastaa tutkimuskysymykseemme aineistomme pohjalta. Kuviossa 2 havainnollistetaan tekemäämme jaottelua aineistosta.

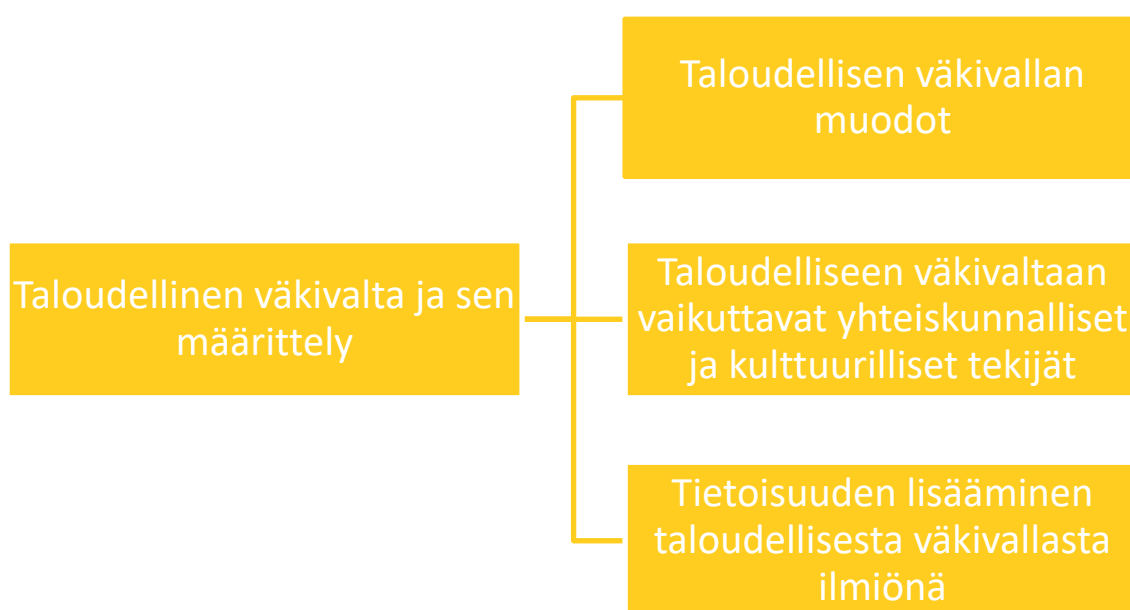

KUVIO 2. Tutkimusaineiston jaottelu

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tuloksina esittelemme, millaisia näkökulmia väkivallan uhreja työssään kohtavilla sosiaalialan ammattilaisilla on taloudellisesta väkivallasta ilmiönä. Tuloksia kuljetetaan teorian rinnalla. Tutkimuksen aineiston keruu suoritettiin esitietolomakkeella ja tutkimuskysymysten sekä esitietolomakkeen pohjalta tehdyn teemahaastattelun avulla. Seuraavissa kappaleissa avataan ja esitellään tutkimuksen tuloksia tekemämme luokittelun pohjalta (Kuvio 3).

KUVIO 3. Tutkimustulosten jaottelu

6.1. Taloudellisen väkivallan määrittely yleisesti

Aineistomme pääluokaksi nousi taloudellisen väkivallan määrittely, joka oli myös ensisijainen tutkimuskysymyksemme. Lähes jokainen haastateltavista toi esiin väkivallan moninaisuuden taloudellista väkivaltaa tarkasteltaessa. Haastateltavat korostivat myös taloudellisen väkivallan liittyvän lähes aina johonkin toiseen väkivallan muodoista. Yleisimmin haastateltavat kuvasivat taloudellisen väkivallan liittyvän henkiseen väkivaltaan. Ensi- ja turvakotien liiton määritelmän mukaan taloudellinen väkivalta on vallankäyttöä, jonka tarkoituksena on rajoittaa toista sekä fyysisesti että henkisesti (Ensi- ja turvakotien liitto n.d.).

Oikeestaan kenenkään kohdalla ei oo käyny ikinä niin, että siinä olis vaan sitä taloudellista väkivaltaa, vaan et siihen aina kytkeytyy sitten muitakin väkivallan muotoja.

Mun näkökulmasta se yhdistyy aina johonkin muuhun väkivallan muotoon. Et jos mä niinkun ajattelen taloudellista väkivaltaa niin mä ajattelen välittömästi henkistä väkivaltaa.

Kaksi vastaajista tuo esiin, että taloudellinen väkivalta on yleistä ja osa sen muodoista on selkeästi tunnistettavissa ja nimettävissä. Yli puolet vastaajista kuitenkin tuo esiin myös, että taloudellinen väkivalta on piilossa olevaa ja sen nimeäminen ja tunnistaminen on haastavaa niin asiakkaan kuin viranomaisenkin näkökulmasta. Taloudellinen väkivalta nousee useimmiten asiakastilanteissa esiin jonkin muun asian, kuten fyysisen tai henkisen lähisuhdeväkivallan kautta.

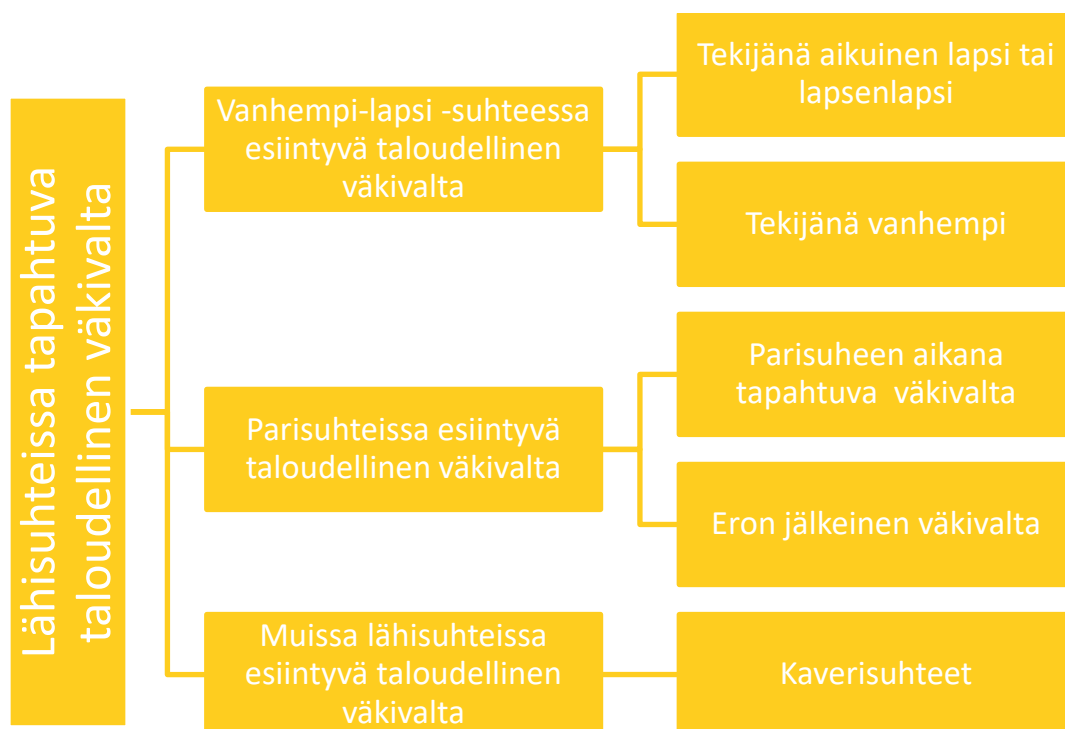
Pyysimme kaikkia haastateltavia määrittelemään taloudellista väkivaltaa vapaasti niin esitietolomakkeessa kuin teemahaastattelutilanteessa. Lähes kaikki haastateltavat mainitsevat taloudellisen väkivallan yhteydessä kontrollin, hallinnan tai vallankäytön. Haastateltavat kokivat rahan tai talouden olevan helppo tapa käyttää valtaa ja hallita toista osapuolta.

Koska jos ei niinku muuten pysty hallitsemaan niin se talous on helppo keino.

6.2. Taloudellisen väkivallan erilaisia muotoja

Haastatteluissa nousi esiin selkeästi jaottelu lähisuhteissa tapahtuvan taloudellisen väkivallan ja muiden taloudellisen väkivallan muotojen välille. Lähisuhteilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sitä, että uhri ja tekijät ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa ja tuntevat toisensa entuudestaan. Esimerkiksi parisuhde, perhesuhde, sukulaisuussuhde tai muu läheinen suhde täyttää lähisuhteen kriteerit tässä tutkimuksessa. Muilla taloudellisen väkivallan muodoilla tarkoitetaan sellaisia tilanteita, joissa lähisuhdemääritelmä ei täyty, vaikkakin joissakin tapauksissa uhri ja tekijä voivat tuntea tai tietää toisensa entuudestaan.

Aineiston pohjalta pääluokkana lähisuhteissa tapahtuva taloudellinen väkivalta voidaan jakaa vielä kolmeen alaluokkaan; vanhempi-lapsi-suhteeseen, parisuhteisiin sekä muihin lähisuhteisiin (kuvio 4).

KUVIO 4. Lähisuhteissa tapahtuva taloudellinen väkivalta

Vanhempi-lapsi-suhteissa taloudellista väkivaltaa esiintyy erityisesti ikäihmisten kohdalla. Ikäihmisiin kohdistuvaa taloudellista väkivaltaa tapahtuu erityisesti uhrin jälkipolven, eli oman aikuisen lapsen tai lapsenlapsen toimesta. Aineistossa korostuu, että vanhempaansa taloudellista väkivaltaa kohdistava lapsi tai lapsenlapsi on usein päihdeongelmainen tai hänellä on muita elämänhallintaan liittyviä haasteita. Osa haastateltavista nosti esiin myös, että jälkipolven tekemässä taloudellisessa väkivallassa on usein läsnä myös fyysinen väkivalta tai sen uhka.

Streereotyyppisin tapaus on semmonen kun aikuinen lapsi, yleensä päihdeongelmainen, joka sitten tyhjentää vanhan äitinsä tilin eläkepäivänä.

Tossa oli yks rouva, joka joutu soittamaan poliiseja paikalle pahimmillaan useita kertoja päivässä, kun hänen päihteitä käyttävä poikansa vaati sitä rahaa ja sitten pahoinpiteli äitinsä ihan sillain et joutui sairaalaan et lonkka murtui.

Aikuisen lapsen tai lapsenlapsen kohdistama taloudellinen väkivalta pitää sisäl-
lään esimerkiksi rahan varastamisen, rahan kiristämisen tai vaatimisen uhkailun
keinoin. Ikäihmistä voidaan myös pakottaa ottamaan pikavippejä tai erilaisia lai-
noja. Toisaalta taloudellista väkivaltaa on myös fyysisen omaisuuden tai tavarain
vieminen tai esimerkiksi lääkkeiden varastaminen tai niillä kiristäminen. Myös
ikäihmisen nimiin tai laskuun voidaan ostaa erilaisia tavaroita tai palveluita, kuten
esimerkiksi puhelimia, tietokoneita tai liittymiä. Taloudellista väkivaltaa saatetaan
jatkaa niin kauan, että rahojen lisäksi viedään jopa ikäihmisen luottotiedot.

*Oli tämmönen rouva, jonka poika eli tämmöstä diilerielämää ja pa-
kotti sitten ottamaan pikavippejä niin kauan kun oli luottotiedot.*

*Semmonen tapaus oli et uhattiin sillä, että jos haluat nähdä lapsen-
lapsiasi niin sitten annat nyt rahaa.*

Aineistosta korostuu ikääntyviin kohdistuneissa taloudellisen väkivallan tapauk-
sissa vahva häpeäntunne, sillä kyse on omasta lapsesta. Aineiston mukaan
useissa tilanteissa tekijä voi olla ainoa, joka vieraillee iäkkään luona ja siten iäkäs
on myös riippuvainen tekijästään.

*Et voi olla et tää kaltoinkohtelija on ainoa joka käy tän vanhuksen
luona ja pitää yhteyttä.*

*No semmonen riippuvuussuhde et just vaikka se ikääntynyt joka tar-
vitsee esimerkiksi arkielämässä sen aikuisen lapsen tukea.*

Yksi haastateltavista nosti esiin myös vanhemman ja aikuistuvan lapsen väli-
sessä suhteessa tapahtuvan taloudellisen väkivallan. Näissä tapauksissa aikuis-
tuvan lapsen sosiaaliturvatunnusta käytetään esimerkiksi pikavippien ottoon lap-
sen tietämättä. Lapsi joutuu kuitenkin täysi-ikäistyttyään vastuuseen pikavipeistä,
sillä ne ovat otettu hänen nimiinsä.

Parisuhteissa voi tapahtua taloudellista väkivaltaa rahankäytön kontrolloinnin, ar-
vostelun tai ohjaamisen kautta. Kumppani saattaa manipuloida tai pakottaa osta-
maan jotain tai vastaavasti myös kieltää tekemään omalla rahalla tekemiä han-
kintoja. Taloudellista väkivaltaa voi olla myös toisen tulojen tai varallisuuden hy-
väksikäyttö oman elämän rahoittamiseen. Puolisoiden väliset valtaerot saattavat

näkyä siten, että samassa taloudessa voi asua kaksi aikuista, joiden elintasot poikkeavat toisistaan merkittävästi (Repo 2003,67).

Lapsiperhe missä kummatkin vanhemmat käy töissä ja toinen tienaa enemmän, niin sitten tää toinen saattaa perustella et tän, joka tienaa enemmän niin pitäis maksaa kaikki vastikkeet ja asuntolainat ja muut. Et rahat on yhteisiä ikäänkun sillä et sen toisen rahat on yhteisiä mut sit tavallaan sille toiselle jää se koko palkkansa ihan itselleen käytettäväksi tai säästettäväksi.

Halutaan ohjata, kontrolloida, manipuloida, säättä, arvostella sitä toista rahankäytöstä. Siis siitä mihin se ihan itse tienaamiaan rahoja käyttää.

Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta tulee esiin myös lähes jokaisen haastateltavan vastauksissa, sillä halu pystyä hallitsemaan ex-puolisoa vielä eron jälkeen saattaa olla olemassa. Taloudellista väkivaltaa voi tapahtua esimerkiksi lasten tilien kautta, jolloin yhdessä lapsille säästettyjä rahoja aletaankin eron jälkeen käyttämään omien menojen rahoittamiseen ex-kumppanilta salaa. Lasten tilien kautta taloudellista väkivaltaa voi tietysti tapahtua myös parisuhteen aikana.

Lainaa vähän lasten tililtä rahaa omiin menoihin ja toinen ei tiedä mitään kunnes yhtäkkiä huomaa et saldona on se mikä on. Ja sit selitys on et mä vaan lainasin, vaikka välttämättä ei koskaan maksa takasin.

Taloudellinen väkivalta saattaa paljastua uhrille vasta myös erotilanteessa, sillä parisuhteen aikana väkivaltaa on ehkä pystytty peittelemään ja se on näyttäytynyt ennemmin huolenpitona.

Eka voi näyttäytyä semmosena huolenpitona, mut kun on erottu ni se näyttäytyy selkeemmin et tässä on haitan teosta kysymys. - - Parisuhteen aikana se on et mä hoidan näitä asioita, anna mulle ne tunnukset ni mä hoidan nää ja sit vaivihkaa tehdään jotain toisen nimissä kunnes sitten selviää et siellä on hallintaa.

Parisuhteen aikana saatetaan tehdä myös yhteisiä hankintoja tai ottaa lainoja, mutta eron tullessa lainat jäävätkin vain toisen osapuolen murheeksi. Toisaalta myös erotilanne saatetaan haluta kostaa ja toisen pankkitunnuksia tai henkilötietoja hyväksikäyttäen saatetaan tilata ex-puolison nimissä tavaroita tai pikavippejä.

Kostona se kumppani vaikka sen puolison nimissä soittelee eri firmoihin ja tilaa jotain – tai ottaa pikavippejä sen exän nimissä.

Otetaan sen parisuhteen aikana osamaksulla tai velaksi jotain toisen nimissä ja kaikki velat jää sille toiselle.

Aineistosta nousee esiin kahdesta eri kulttuurista tulevien välillä tapahtuva taloudellinen väkivalta, jossa korostuu rahankäytön kontrolloinnin ääripää. Toisella osapuolella on siis hallussa molempien rahat ja tämä antaa toiselle osapuolelle vain pientä käyttörahaa tai talousrahaa. Useimmiten taloudellista väkivaltaa käyttävä osapuoli on suomalainen mies, jolla on ulkomaalainen nainen puolisona, mutta yhtäläillä väkivaltaa voi tapahtua myös toisinpäin.

Kauemmin suomessa asunut osapuoli hyväksikäyttää sitä tiedoiltaan ja taidoiltaan ehkä heikompaa ja sitä kautta tulee se taloudellinen väkivalta kuvioon.

Suomalainen mies antaa talousrahaa naiselle ja ei anna omaa käyttörahaa ja sitten ottaa kortit ja tilit haltuunsa ja aina joskus antaa jostain et tavallaan kontrolloi sitä, ettei toinen pääse elään omaa elämää tai sitä, et mitä se normaali elämä meidän mielestä täällä Suomessa on.

Talous ja sen perheen rahat on vain ja ainoastaan toisen hallittavissa. Annetaan toiselle jotain pientä roposta.

Taloudellisen väkivallan ja parisuhteiden näkökulmasta aineistosta nousee myös esiin jokaisen subjektiivinen kokemus ja parisuhteissa tehtävät yhteiset sopimukset.

Osa elää koko elämänsä semmosessa lähisuhteessa tai parisuhteessa, josta joku ulkopuolinen vois ajatella, että tossahan on ihan selkeätä taloudellista väkivaltaa, mutta sen uhrin näkökulmasta ja kokemuksesta, johon vaikuttaa monetkin asiat siellä taustalla niin se uhri ei välttämättä koskaan ajattele, että olisi tämmösen väkivallan kohteena.

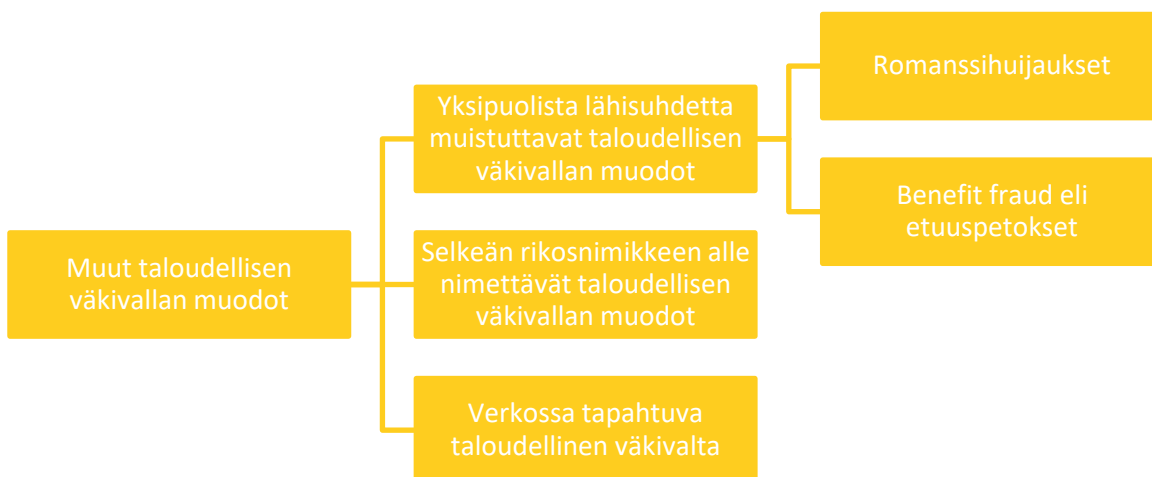
Taloudellista väkivaltaa on -- et hyväksikäytetään toisen tuloja ja eletään toisen siivellä -- eikä siinä mitään, jos se on yhdessä sovittu juttu, että toinen on se elättäjä, niin sittenhän se on ihan fine.

Taloudellista väkivaltaa tapahtuu myös muissa lähisuhteissa, kuten esimerkiksi kaverisuhteissa. Aineiston pohjalta käy ilmi, että kaverisuhteissa tapahtuva taloudellinen väkivalta liittyy myös sosiaaliturvatunnuksen väärinkäyttöön tai varastamiseen. Kaverin nimissä tilataan erilaista tavaraa tai otetaan pikavippejä tai muita lainoja.

*Kaverit varastaa toisiltaan ja menee ostamaan vaikka puhelinliik-
keestä kymmenen puhelinta.*

*Vanhempi alkaa käyttämään kohta aikuisikään tulevan lapsensa so-
siaaliturvattunusta ja ottamaan pikavippejä ja sit tää nuori tai lapsi
saattaa olla täysin tietämätön tästä mut sitten joutuu kuitenkin vas-
tuuseen, koska ne on hänen nimissään otettu ne pikavipit.*

Tutkimuksessa voitiin jakaa myös muut taloudellisen väkivallan muodot eli lähi-
suhteiden ulkopuolella tapahtuva väkivalta eri ryhmiin. Aineistosta nousi kolme
alaluokkaa (kuvio 5). Niitä ovat vaikeammin tunnistettavat, niin sanotut yksipuo-
lista lähisuhdetta muistuttavat muodot, selkeän rikosnimikkeen alle nimettävät
muodot sekä verkon kautta tapahtuvan taloudellisen väkivallan muodot.

KUVIO 5. Taloudellisen väkivallan muut muodot

Kahdessa haastattelussa esiin nousi benefit fraud eli etuuspetokset. Kaikki haas-
tateltavat nostivat romanssihujaukset erityisenä ilmiönä. Romanssihujaukset
voitaisiin luokitella myös verkon kautta tapahtuvaksi väkivallaksi, mutta on perus-
teltua jakaa se omaan luokkaansa sen erityispiirteiden takia. Molemmissa edellä
mainituissa taloudellisen väkivallan muodoissa on kyse jonkinlaisen suhteen luo-
misesta uhuriin ja sen jälkeen uhrin hyväksikäyttö taloudellisesti, näin ollen ne ni-
mettiin tässä tutkimuksessa niin sanotuiksi yksipuolista lähisuhdetta muistutta-
viksi väkivallan muodoksi, koska ne vaativat sen, että uhri on jollain lailla riippu-
vainen tekijästä ja muodostanut häneen jonkinlaisen lähisuhteen, vaikka tekijä on
uhrille käytännössä tuntematon tai vieraampi.

Haastatteluissa uudempana ilmiönä nousi Benefit fraud, jonka koko nimi englanniksi on human trafficking for benefit fraud eli suomennettuna etuuspetoksiin liittyvä ihmiskauppa. Ilmiössä on kyse siitä, että hyväksikäyttäjä eli tekijä kerää uhriille maksetut palkat tai muut esimerkiksi valtiolta, kunnalta tai muulta taholta haettavat etuudet ja korvaukset samalla pitäen uhriaan köyhydessä ja ihmisarvoa loukkaavissa olosuhteissa ja itsestään alisteisessa asemassa. Lisäksi uhrin nimissä voidaan ostaa asioita, josta saadaan rahallista hyötyä itselle tai ottaa lainoja ja pikavippejä. (Ihmiskauppa.fi N.d.)

Yhtenä uutena asiana tuli mieleen tämmönen erityinen piirre mikä liittyy tämmöseen ilmiöön kuin ihmiskauppa. Tämmönen Benefit fraud eli ohjataan tiettyjä etuuksia omalle tilille.

Ei välttämättä tarkoita, että tapahtuis lähisuhteessa, vaan siellä voi olla ihan tällästä järjestelmällistä työnantaja-työntekijä välillä tapahtuvaa taloudellista väkivaltaa, jossa puhutaan sitten tämmösellä etuus petos nimikkeellä. - - Esimerkiksi työntekijälle saatetaan maksaa palkka ihan normaalisti tilille, mutta sitten työnantaja tulee ja sanoo et nyt täytyy siitä sun palkasta lunastaa näitä ja näitä maksuja että nostappa ne rahat ja anna mulle kassaan ne takas.

Ihmiskauppa, että kiristetään ihmistä antamaan rahaa tai siihen liittyy usein myös esimerkiksi semmosta, että pakotetaan rikollisiin tekoihin tai että uhrilta kiristetään rahaa niin saattaa olla, että tämä ihmiskaupan harjoittaja on laittanut vaikka ravintolansa sen uhrin nimiin, niin sit tää uhri ei uskalla lähtee viemään sitä eteenpäin.

Romanssihuijauksessa tekijä hyödyntää uhrin luonnollista tarvetta löytää seuraa tai elämänkumppani ja uhrin onkin siksi usein vaikea tunnistaa, onko kyseessä tavallinen nettideittailu vai huijausyritys (Rikosuhripäivystys. N.d.c). Jokainen haastateltava nosti romanssihuijaukset esiin tärkeänä uudempana ilmiönä taloudellisen väkivallan sisällä.

Jos ajatellaan viimevuosia sitten taas tämmöisenä uutena ilmiönä, mikä on hyvin vahvasti noussut tai niitä on ollut jo vuosi kausia, mutta ehkä niistä on viime vuosina enemmän kirjoiteltu, on nämä rakkauspetokset, joissa sitten uhri saattaa lähettää tai antaa tälle tekijälle tuhansia, satojatuhansia euroja vain ja ainoastaan siitä syystä, että hän kokee olevansa parisuhteessa ja hän haluaa auttaa sitä omaa kiintymyksensä kohdetta.

Selkeän rikosnimikkeen alle menevistä muodoista löytyi haastatteluista useita erilaisia esimerkkejä, jotka kaikki liittyvät siihen, että uhrille tuntematon tai kaukainen henkilö tekee jotakin laitonta uhria kohtaan taloudellisesti verkon ulkopuolella arjessa.

Ulkopuolinen henkilö tulee vanhuksen elämään ja alkaa käyttää häntä hyväkseen. - - yks tämmönen tapaus oli, että lähikaupan myyjä huijasi tältä näkövammaiselta vanhukseksi rahaa ja lopulta huomamatta vienyt tän uhrin kotoa vaikka mitä niinkun arvotaidetta ja tämmöstä.

Esimerkiksi nettipankin käyttö voi olla jollekin ylivoimasta ja he joutuu luovuttamaan nää salasanansa ja muut tunnuksensa toisen ihmisen haltuun, joka sitten voi käyttää heitä hyväkseen tässä tilanteessa.

Verkossa tapahtuvasta taloudellisesta väkivallasta useampi haastateltavista nosti esiin erilaiset netissä tapahtuvat petokset ja kavallukset sekä huijaukset, joissa uhrille täysin tuntematon henkilö aiheuttaa uhrille taloudellista vahinkoa jollakin tavalla. Haastateltavat nostivat esiin muun muassa erilaisilla myyntialustoilla tapahtuvat huijaukset ja muut verkossa tapahtuvat uhrin hyväksikäytöt kuten uhrin tietojen kalastelu ja niiden hyödyntäminen omaa taloudellista hyötyä tavoiteltaessa.

Taloudellista väkivaltaa pystyy tekemään esimerkiksi niin, että uhri tilaa jotain nettikaupasta tai jostain tori.fi:stä ja ei saakaan sitä tilaamaansa tuotetta, vaikka häneltä on otettu siitä rahat. Rikosnimikkeenä se on petos.

Ihmiset saattaa itsekkin verkossa jakaa esimerkiksi omia pankkitunnuksia kysyttäessä sen tarkemmin miettimättä seurauksia ihan ymmärtämättömyyttään tai osaamattomuuttaan ja sitten joku käyttää niitä hyväksi.

6.3. Taloudellisen väkivallan taustatekijät

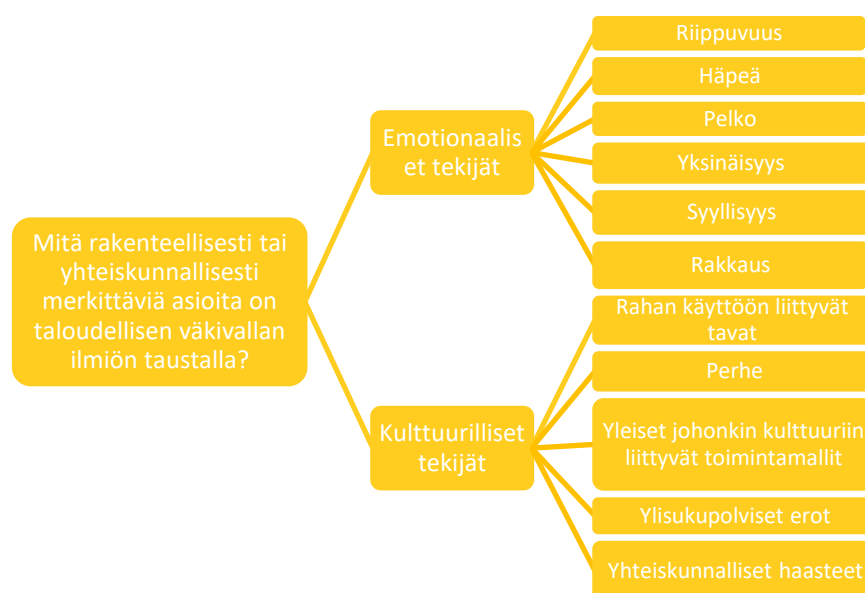
Väkivallan taustalla lähtökohtaisesti voidaan nähdä hyvin laaja kirjo erilaisia asioita. Aineistosta kuitenkin korostuu epätasapainoisuus, epätasa-arvo ja kontrollointi sekä vallankäyttö pääteemoina, jotka voivat jälleen nivoutua erilaisiin kulttuurillisiin teemoihin tai joihinkin yhteiskunnallisiin tai sosiaalisiin rakenteisiin.

Haastateltavat nostivat esiin sekä uhrin että tekijän näkökulmasta taloudellisen väkivallan taustalla olevia tekijöitä.

Siihen vaikuttaa se oma elämänselbstoria ja se mitkä omat kokemukset siel omas historias on et miten ne vaikuttaa mun toimintatapoihin, toimintamalleihin, käytökseen, mikä mun mielestä on ok ja mikä ei.

Epätasa-arvo tai epätasapaino siinä tekijän ja uhrin suhteessa tietyllä tavalla on siellä taustalla. Onko se sitten kielitaito, tietotasossa, iässä, joskus ihan fyysinen kokokin saattaa vaikuttaa siihen, että koetaan sitä semmosta pelkoa, uhkaa siinä tilanteessa, jos toinen on kovin paljon isompi fyysiseltä kooltaan.

Haastatteluista nousi useita kulttuuriin, yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja normeihin liittyviä tekijöitä, joiden voidaan ajatella vaikuttavan taloudellisen väkivallan syntyyn ja sen muotoihin. Nämä teemat pystyttiin jaottelemaan kuviossa 6 näkyvällä tavalla kahteen eri ryhmään. Taloudellisen väkivallan taustalla voi olla tunteisiin liittyviä emotionaalisia tekijöitä sekä kulttuuriin liittyviä tekijöitä. Haastatteluista nousi esiin sekä uhriksi joutumiseen liittyviä asioita, että tekijäksi päätymiseen liittyviä asioita.

KUVIO 6. Taloudellisen väkivallan taustasyitä

Haastateltavien mukaan taloudelliseen väkivaltaan liittyy ja sen taustalla on paljon erilaisia tunteita, jotka vaikuttavat väkivallan syntyyn ja sen jatkumiseen. Jokainen haastateltava nosti vastauksissaan erityisesti esiin väkivaltaan liittyvän

häpeän tunteen. Lisäksi esiin nousivat rakkauteen, pelkoon, hyväksytyksi tule-
misen tarpeeseen ja syyllisyyteen liittyvät tunteet, joilla voi olla vaikutusta väki-
vallan syntyyn. Toki näitten tunteiden taustalla on myös monia eri asioita ja osaan
liittyvät varmasti muut tutkimuksessa esiin nousseet teemat.

Useampi haastateltavista nostaa esiin myös uhrin ja tekijän välisen riippuvuus-
suhteen, joka hankaloittaa avun hakemista ja toisaalta myös taloudellisen väki-
vallan tunnistamista ja on usein yksi taloudelliseen väkivaltaan liittyvä piirre.
Aiemmissa tutkimuksissa nousee esiin esimerkiksi se, että naiset tekevät usein
miehiä enemmän kotitöitä ja näin ollen ovat taloudellisesti riippuvaisia miehes-
tään (Repo 2010, 64).

*Riippuvuussuhde. Oli sit kyseessä joku kotiäiti, joka elää sen mie-
hen tuloilla tai vaikka se ikääntynyt, joka tarvitsee arkielämässä sen
aikuisen lapsen tukea. Niin se mahdollistaa taloudellista väkivaltaa,
jos sä oot jotenkin riippuvainen siitä tekijästä.*

Taloudellisen väkivallan tiettyjen muotojen taustalla voi olla tutkimustulosten mu-
kaan myös yksinäisyyttä. Erityisesti romanssihuijaukset ovat tästä hyvä esi-
merkki, sillä niissä tekijät etsivät yksin asuvia ja mahdollisesti yksinäisiä ihmisiä,
jolloin uhri voi olla alttiimpi huijaukselle (Rikosuhripäivystys. N.d.c.) Yksinäisyys
jaetaan sosiaaliseen yksinäisyyteen, jossa tärkeät ihmissuhteet ja verkostot puut-
tavat kokonaan tai ovat melko vähäisiä, sekä emotionaaliseen yksinäisyyteen,
jossa ihmissuhteiden laadulla on enemmän merkitystä kuin niiden määrällä ja täl-
löin ihminen voi kokea yksinäisyyttä myös ihmisten keskellä. Yksinäisyys voi
myös eri ikäryhmissä johtua hyvin erilaisista asioista, kuten kumppanin kuole-
masta, toimintaympäristön muutoksesta tai muusta elämänmuutoksesta. Yhteen-
kuuluvuuden tarve on kuitenkin kaiken yksinäisyyden takana ja yhdessäoloa voi-
daan lähteä hakemaan seurauksia ajattelematta. Joskus pitkään yksinäisenä ol-
lut ihminen voi myös pitkäksi aikaa sulkea silmänsä väkivallalta. (Helsinkimissio.
N.d.)

*Altistaa toki yksinäisyys sille väkivallalle. Ja sitä kautta aika helppoja
uhreja näille kaltoinkohtelijoille, hyväksikäyttäjille.*

Yksinäisyyden lisäksi aineiston perusteella myös rakkaus voi saada ihmisen sulkemaan silmänsä taloudelliselta väkivallalta. Tämäkin näkyy erityisesti rakkauspetoissa, joissa halutaan uskoa, että rakkaus on molemminpuolista eikä uhri näe huijauksen mahdollisuutta tilanteessa. Esiin nousivat myös perheiden sisäiset suhteet ja niiden aiheuttama painostus uhrille.

Se rakkaus omaan lapseen estää usein toimimasta, kun tavallaan ymmärretään väärin se rakkaus eikä ajatella, että voitais asettaa niitä rajoja ja pysäyttää tää lapsi.

Pelko on usein tunteena hyvin voimakas ja myös haastateltavat nimesivät sen tärkeäksi huomioitavaksi tekijäksi väkivallan taustalla. Pelko voi liittyä moniin eri asioihin kuten siihen, että henkilöltä uhataan viedä jotakin pois, joka taas vaikuttaa hänen elämäänsä merkittävästi. Pelko tekijää kohtaan voi myös estää uhria toimimasta tai hakemasta apua. Eräs haastateltavista kuvasi taloudellisen väkivallan taustalla olevaa pelkoa seuraavalla tavalla.

Jos sä oot jostain muusta kulttuurista etkä tiedä miten esimerkiksi Suomessa toimitaan, niin kyllähän sä lähet siihen, koska se pelko on, että sä menetät sen lopullisenkin taloudellisen tulosi, mikä sulla on.

Kulttuuri itsessään on väkivallan näkökulmasta tärkeä teema, sillä monet kulttuuriin liittyvät asiat ohjaavat jatkuvasti ihmisen toimintaa sekä valintoja, jotka taas vaikuttavat koko ajan arkeen (Rauhala, 2009). Tässä tutkimuksessa kulttuuristen tekijöiden alle pystyttiin aineistosta erottelemaan erilaisia taloudellisen väkivallan taustalla olevia tekijöitä kuten rahan käyttöön liittyvät tavat ja säännöt, yleiset tiettyihin kulttuureihin liittyvät toimintatavat, perhekulttuurin vaikutukset, ylisukupolviset eroavaisuudet sekä yhteiskunnalliset ongelmat tai haasteet.

Rahan käyttöön liittyy Suomessa ja muissa kulttuureissa paljon erilaisia tapoja sekä sääntöjä. Lisäksi säännöt voivat myös olla esimerkiksi perheen sisäisiä malleja, eivätkä suoranaisesti sidonnaisia johonkin kulttuuriin. Haastateltavat nostivat erityisesti esiin rahaan liittyvän yksityisyyden mahdollisena taloudellisen väkivallan taustatekijänä. Lisäksi tyypillinen omistamisen tarve nimettiin mahdolliseksi alkusyyksi väkivallalle, koska se johtaa herkästi riitoihin ja lopulta jopa hyväksikäyttöön.

Tosi tarkkarajaisesti jaettu, että sun rahat ja mun rahat tai ehkä jopa niin että mun rahat ja sun rahoista sitten kuuluu fifty-fifty.

Siinä mikä vois sille altistaa tai siihen johtaa. No ehkä tuntuu, että Suomessa on valloillaan semmonen mun asiat on mun asioita -kulttuuri, raha-asioita varsinkin pidetään semmosina mitkä ei muille ulkopuolisille sinänsä kuulu. Tai tulot tai muutkaan tämmöset asiat et niitä pidetään hyvin vahvasti henkilökohtaisina ja yksityisasiaina. Mikä sitten taas toisaalta tekee ehkä vaikeemmaks tunnistaa sitä ilmiötä.

Semmonen omistamisen tarve vaikuttaa. Asioita täytyy omistaa ja se on meille merkittävää kuka sen omistaa ja se on semmonen status.

Suomessa myös vallitsee haastateltavien mukaan ajatus siitä, että jokaisen tulisi pärjätä itsenäisesti, ja jos ei pärjää joutuu helposti alisteiseen asemaan toisia kohtaan, joka mahdollistaa jälleen taloudellista hyväksikäyttöä. Esimerkiksi mikäli parisuhteessa toisella osapuolella ei ole luottotietoja, hän joutuu oman luottotiedottomuutensa vuoksi tietyllä tavalla alistettuun asemaan.

Rahasta riitelyn erottaminen taloudellisesta väkivallasta on aineiston perusteella haastavaa ja raha on helppo väline niin riitelyn kuin väkivallankin näkökulmasta. Rahasta riitelyn ja taloudellisen väkivallan erona voidaan kuitenkin aineiston mukaan pitää sitä, että riitaan vaaditaan aina kaksi osapuolta. Kaittilan (2017) mukaan taloudellisen väkivallan ja rahasta riitelyn erottaa se, että tekijä vahingoittaa tietoisesti puolisoaan rahaa apuna käyttäen.

Ihmisten on hankala tehdä sitä rajanvetoa, että mikä on sellasta taloudesta riitelyä ja mikä on sit taloudellista hyväksikäyttöä.

Rahat on ehkä ihmiselle kuitenkin semmonen henkilökohtainen asia, että niillä on sitten helppo kiristää ja tehdä kiusaa.

Kaikki haasteltavat nostivat haastatteluissaan esiin tiettyihin taloudellisen väkivallan muotoihin liittyvää väkivaltaa, joka kohdistuu miehiä useammin naisiin. Tämä voi liittyä siihen, että edelleen monissa perheissä siirretään eteenpäin tyttöjä ja poikia eriarvostavaa kulttuuria liittyen heidän taloudelliseen toimijuuteensa. Usein tämä näkyy erityisesti taloudellisessa päätöksenteossa perheiden sisällä, jolloin herkästi päädytään vähättelemään tyttöjen ja naisten kulutustarpeita. Tämä varmasti juontaa juurensa pitkälti historiasta ajasta, jolloin nainen oli täysin

toissijaisessa asemassa kuluttajana sekä taloudellisena toimijana. (Wilska. 2010. 135–137.)

Eri kulttuurit ja uskonnot luovat erilaisia toimintamalleja ja yleisesti hyväksytyjä normeja erilaisia asioiden ympärille. Haastatteluissa nostettiin esiin perheiden ja ylisukupolvisuuden merkitys tapojen siirtymisessä eteenpäin. Lisäksi joitakin yksittäisiä eri uskontoihin liittyviä sääntöjä nousi esiin taloudellisen väkivallan syntymiseen vaikuttavina tekijöinä.

Individualistinen eli yksilökeskeinen kulttuuri ja kollektiivinen eli yhteisöllinen kulttuuri ja niiden väliset erot voivat tuottaa ristiriitoja ja toisaalta mahdollistaa väkivallan syntyä. Kulttuurista toiseen muuttavalle voi olla erittäin haastavaa tasapainotella eri kulttuurien välillä ja se voi helposti aiheuttaa myös konflikteja. Toisaalta kollektiiviset säännöt eivät sovi suomalaiseen individualistiseen ymmärrykseen ja toisaalta individualistinen ajattelu itsessään voi myös tuottaa väkivaltaa. (Lidman. 2015. 192–207.) Tämä nousi esiin myös haastatteluissa.

Puuttumattomuuden kulttuuri vaivaa Suomea et ei enää sillain välitetä lähimmäisistä et mietitään vaan sitä omaa perhepiiriä.

Individualistinen kulttuuri, että minä, minun, minä itse voi esimerkiksi johtaa taloudelliseen hyväksikäyttöön ja riitoihin rahasta.

Erilaiset kulttuuriset tekijät myöskin et ajatellaan, et se on se perheen pää, jolle nää raha-asiat kuuluu.

Lisäksi haastateltavat tunnistivat kulttuurien välisen eron merkitykset ilmiön tunnistamisessa. Vaikka kulttuuri kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksessa, joskus saatetaan päätyä myös tarrautumaan kiinni tuttuun, turvalliseen ja omaksi koettuun malliin, joka voi johtaa ristiriitoihin ja väärinymmärryksiin sekä pahimmassa tapauksessa toisen henkilön hyväksikäyttöön. (Saukkonen 2014, 20–22.) Toisaalta jotkut asiat jotka toisessa kulttuurissa ovat väkivaltaa, voivat myös toisessa kulttuurissa olla täysin arkisia asioita.

Ihmiset ei tunnista, että se on mitään taloudellista väkivaltaa. Viitataan ehkä enemmän niihin ulkomaalaisiin ihmisiin, jotka ei tiedä, että joku on Suomessa eri tavalla, kuin vaikka kotimassa. Et kun ei tunnista tai ymmärrä tätä kulttuuria. --Ja toisaalta se henkilö on saattanut päästä sieltä huonommista oloista tänne, niin se sietää ehkä enemmän myös asioita.

Aineistossa perhe nousee erittäin merkitykselliseksi tekijäksi taloudellisen väkivallan synnyn taustalla monestakin eri näkökulmasta. Näiden yhteydessä puhuttiin paljon myös ylisukupolvisuudesta sekä eri sukupolvien välisistä eroista, jotka voivat vaikuttaa tavallaan taloudellisen väkivallan syntyyn ja sen muotoihin eri ikäryhmissä.

Ikäkausilla on erilaiset säännöt. –Vanhemmilla on erilaiset roolit ja käsitykset siitä miten yhteistä taloutta pidetään tai mitä saa tehdä toiselle. Nuoremmissa pariskunnissa esimerkiksi ehkä näkyy enemmän tää että on tehtailtu lainoja, että ei kunnioiteta sitä toista, että se on silti se ajatus, että mun elämä, jossa mä teen sillain kun mua huvittaa. Ja toisaalta esimerkiksi rakkauspetoksia tulee enemmän vastaan vanhempien ihmisten kohdalla. Onko se sitten siitä häpeätunteen erilaisuudesta ja että nuoremmat ihmiset ehkä puhuu taas paljon enemmän asioista.

Minkälainen se meidän perhekulttuuri on? Jos meillä on aina meidän perhekulttuurissa ja suvussa toimittu näin, niin miks mä toimin jotenkin muulla tavalla. Silloin se on täysin oikeutettua.

Aineistosta nousee myös esiin se, että taloudellisen väkivallan uhrin tekevät harvoin rikosilmoituksia. Haastateltavien mukaan tätä selittää myös esimerkiksi se, että taloudellinen väkivalta ei täytä syytteenalaisen rikoksen tunnusmerkkejä. Syytteenalaisella rikoksella tarkoitetaan sellaista rikosta, jota poliisi voi tutkia ja syyttäjä nostaa syytteen, vaikka asianomistaja ei vaadikaan niistä rangaistusta (Rikosuhripäivystys N.d.d.). Näin ollen uhrin eli asianomistajan tulisi itse ottaa asioista selvää ja vaatia rangaistusta ja vahingonkorvauksia. On myös huomattava, että Suomen oikeusjärjestelmä harvoin tuomitsee ketään rikoksesta esimerkiksi pelkän henkisen väkivallan perusteella (Notko 2010, 95)

Ei mitkään näistä oo rikosnimikkeinä virallisia syytteenalaisia rikoksia, jolloin sillä uhrilla täytyis olla se tieto, että hänen täytyy itse vaatia rangaistusta ja että hän vaatii vahingonkorvauksia eli puhutaan asianomistajarikoksista pääsääntöisesti.

Haastateltavat kertoivat palveluiden ja tiedon saavutettavuuteen liittyvistä haasteista, jotka ovat mahdollinen syy taloudellisen väkivallan synnylle. Haastateltavien mukaan erilaiset kieleen, kulttuuriin, ikään ja osaamiseen liittyvät tekijät aiheuttavat herkemmin katkoksen ihmisen ja palveluiden sekä tiedon välille ja tämä

voi johtaa siihen, että henkilö päätyy helpommin taloudellisen väkivallan uhriksi. Monet vähemmistöt ja niin sanotusti heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevat ryhmät voivat haastateltavien mukaan olla alttiimpia taloudelliselle hyväksikäytölle. Erityisinä ryhminä tutkimuksessa esiin nousivat ikäihmiset, maahanmuuttajat, mielenterveyskuntoutujat sekä kehitysvammaiset henkilöt, joita ei syystä tai toisesta onnistuta riittävän hyvin tavoittamaan taloudellisen väkivallan ehkäisemiseksi. Tähän liittyen haastateltavat nostivat esiin tietämättömyyden haasteen, joka voi johtua esimerkiksi kulttuurieroista ja kielimuurista tai verkkopalveluiden käytön haasteista. Samaan aiheeseen liittyy myös etuuspetoksissa esiintyvä tietämättömän uhrin hyväksikäyttö, joka aineistosta myös nousi esiin. Suomalainen palvelujärjestelmä on melko monimutkainen ja vaikea ymmärtää ja tämä voi tarjota esimerkiksi pitkään Suomessa asuneelle mahdollisuuden hyväksikäyttää vasta maahan muuttanutta.

Voi olla, että toinen ei ihan tiedä niitä omia oikeuksiaan tai ole siinä kunnossa, että pystyis niitä hoitaa.

Monella vasta suomeen tulleella maahanmuuttajalla tai turvapaikan hakijalla ei välttämättä ole edes käytössä omaa pankkitiliä.

Digitalisaatio on tuonut haastateltavien mukaan uuden haasteen taloudellisen väkivallan syntyyn ja he nostavat esiin esimerkiksi erilaiset verkkopalvelut, jotka mahdollistavat toisten hyväksikäytön verkon välityksellä. Lisäksi useampi haastateltava nosti esiin sen, että kaikilla ihmisillä ei ole yhtäläisiä taitoja vastata digitalisaation tuomiin muutoksiin ja se tekee heistä usein alttiimpia taloudelliselle väkivallalle verkossa. Aineistossa nostetaan myös esiin, että suomalaiset ovat luottavaisia asioiden suhteen, eivätkä lähtökohtaisesti usko, että heille sattuisi mitään pahaa. Tämä korostuu erityisesti digitalisaation yhteydessä, sillä ihmiset saattavat huoletta jakaa esimerkiksi henkilötietojaan eri palveluille tai tallentaa pankkitietojaan mobiililaitteille.

Vanhuksista ei pidetä tarpeeksi huolta. Tää nivoutuu tähän kielteiseen vanhuskäsitykseen ja että siihen ei panosteta, jos mietitään tätä digitalisaatiota, joka jättää aika monet ikääntyneet yhteiskunnan ulkopuolelle ja tekee heistä sillä tavalla haavoittuvaisempia.

Suomalaiset on kauheen luottavaisia asioitten suhteen. -- Me suomalaiset ihmisinä ei olla pystytty seuraan perässä sitä mitä se digitalisaation voimakkuus ja laajuus on.

Aineistosta nousee esiin myös elämänhallinnalliset haasteet ja niiden yhteys taloudelliseen väkivaltaan nimenomaan tekijänäkökulmasta. Haastateltavien mukaan esimerkiksi ikäihmisten kohdalla tyypillisin tapaus on omaan vanhempaansa taloudellista väkivaltaa kohdistava päihdeongelmista kärsivä aikuinen. Myös kavereihin kohdistuvassa taloudellisessa väkivallassa on usein taustalla elämänhallinnallisia ongelmia.

Päihteet, mielenterveysongelmat ja semmonen tietynlainen kyvyttömyys ottaa sitä omaa elämää hallintaansa. Ja se ajattelu siitä, että vanhemman täytyy sitten hamaan tappiin asti kantaa vastuuta ja antaa sitä rahaa heille, et se on heidän oikeus niinkun lapsena.

6.4. Tiedon lisääminen taloudellisesta väkivallasta

Kysyimme esitietolomakkeessa, miten taloudellisen väkivallan ympärillä tehtävää työtä tulisi kehittää. Yksimielinen vastaus oli tiedon lisääminen, jonka nostimme myös teemahaastatteluun yhdeksi teemaksi. Haastattelujen kautta kerätyn aineiston pohjalta käy ilmi, että lisää tietoa taloudellisesta väkivallasta tarvitsisi jokainen.

Ammattilaiset ehdottomasti ja ehkä just väkivalta-asioiden parissa työskentelevät.

Viranomaiset. Kuka tahansa viranomainen, joka kohtaa sen asiakkaan, niin et ymmärtäisi myös kysyä tällöistä asioita.

Aineiston pohjalta nousee useammassa vastauksessa huoli ammattilaisten tiedottomuudesta. Ammattilaisilla tarkoitetaan tässä yhteydessä sellaisia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, jotka työskentelevät ihmisten parissa ja kohtaavat mahdollisia taloudellisen väkivallan uhreja. Vastajaat kokivat, että esimerkiksi sosiaalitoimessa, maahanmuuttajapalveluissa, neuvoloissa, kouluissa tai muissa viranomaistehtävissä työskentelevät tarvitsisivat ehdottomasti lisätietoa. Vastajaat ehdottivat tiedon lisäämiseksi keinoiksi erilaiset lisäkoulutukset ja yleisesti väkivallasta lisätietoa jo itse tutkintokoulukseen. Myös erilaiset infomateriaalit koettiin hyödyllisiksi.

Sote-alan koulutuksissa ois hyvä, että väkivallan tunnistamisesta ois enemmän jotenkin infoa.

Ammattilaiset jotenkin pystyis tiedottamaan ja mahdollisesti myös ottaa puheeksi niissä paikoissa, missä ihmiset säännöllisesti käy.

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten lisäksi ihmisten kanssa töitä tekevät myös monet muut, kuten palvelualojen työntekijät. Taloudellisesta väkivallasta tarvitsivat aineiston pohjalta lisätietoa erityisesti raha-asioiden kanssa työskentelevät, kuten pankkivirkailijat sekä kelan työntekijät.

Yleisellä tasolla taloudellisesta väkivallasta tietoa voisi lisätä vastaajien mukaan median kautta. Julkinen puhe ja näkyvyys herättää ihmisiä ajattelemaan. Erilaiset lehtijutut tai esimerkit siitä, että taloudellista väkivaltaa tapahtuu, nähtiin hyödyllisiksi. Myös tiedon tuominen kaikkien saataville on tärkeää ja yksi vastaajista toi esiin käytännönläheisyyden tiedon lisäämisessä. Erilaiset pop up -infopisteet ja tietoisikut koettiin hyviksi ja osalla vastaajista oli kokemusta sellaisista. Myös erilaiset kampanjat koettiin potentiaalisiksi tiedon lisäämisen kanaviksi.

Tieto ihmisten saavutettaville, että se ei oo pelkästään ammattilaisten tiedossa olevaa hiljaista tietoa vaan tuodaan sellaisten tietoisukujen ja osallistumisen kautta sellasta ihmisten tietouteen, jotka on niitä potentiaalisia uhrituvia henkilöitä.

Tiedon jakamista hyvin matalalla kynnyksellä ja sen äärelle pysähtymistä.

Lähes jokainen haastateltava nosti esiin puheeksi ottamisen tärkeyden. Asiakkaat eivät välttämättä itse tunnista taloudellista väkivaltaa, jolloin ammattilaisen näkökulmasta olisi tärkeää osata kysyä asiasta ja antaa asiakkaalle mahdollisuus kertoa. Aineistossa nousee myös yleisesti väkivallan ilmiöstä kysymisen tärkeys esiin, ja osa vastaajista nostaa esimerkiksi THL:n lanseeraaman lähisuhdeväkivaltakyselyn, jota käytetään esimerkiksi neuvoloissa. Aineiston mukaan hyviä tapoja ottaa taloudellinen väkivalta puheeksi on kysyä suoraan esimerkiksi perheen rahankäyttötavoista tai siitä, saako asiakas itse päättää, mitä esimerkiksi omalla palkallaan ostaa.

Suoraan kysyminen, vaikka sen yhteydessä, että asiakas vaikka ois hakeutunut jonkun muun väkivallan muodon tai huoltajuuskiistan tai minkä tahansa vuoksi vaikka sosiaaliohjaajalle.

Koetko että talousasiat on tasapuolisia?

Miten teillä kotona noi raha-asiat hoituu?

Saatko sä itse päättää et kuinka paljon kuukaudessa saat talousrahaa?

Onko teillä rahat sun käytettävissä?

Aineiston mukaan esteenä puheeksi otolle saattaa olla se, ettei väkivallasta tiedetä tarpeeksi. Ammattilaisella ei tarvitse kuitenkaan olla oikeita vastauksia tai taloudellisesta väkivallasta syvällisempää tietoa. Haastateltavat kannustavatkin moniammatilliseen toimintaan ja konsultoimaan niitä tahoja, jotka kohtaavat enemmän väkivallan uhreja.

Tärkeää ei ole erityistason osaaminen vaan se, että sä näet asiakkaan ja rohkeasti tartut siihen asiaan ja kysyt siltä asiakkaalta ihan oikeesti, et tuntuuko tää asia vaikka sun mielestä mukavalta.

Aina on sitten ne erityispalvelut, joita voi konsultoida ja kysyä. Joko anonymisti tai sitten asiakkaan kanssa yhdessä tai hänen luvallaan.

Aineiston mukaan taloudellisen väkivallan ennaltaehkäisemiseksi kasvatusta tulisi lisätä jo lapsuudesta lähtien. Omien oikeuksien tunnistaminen on tärkeää, sillä ihmiset, jotka eivät tunnista omia oikeuksiaan tai usko niihin, ovat alttiimpia hyväksikäytölle, laiminlyönnille ja väkivallalle. Yhtä lailla tärkeää on myös oppia kunnioittamaan toisia, sillä silloin opitaan olemaan käyttämättä taloudellista väkivaltaa muita kohtaan. Aineiston mukaan erityisesti heikommassa asemassa taloudellisen väkivallan näkökulmasta olevien ihmisten kohdalla tietoisuuden lisäämiseen ja puheeksi ottoon tulisi kiinnittää huomiota. Heikommassa asemassa voidaan nähdä olevan esimerkiksi maahanmuuttajat, ikäihmiset, vammaiset sekä mielenterveyskuntoutujat.

Et se ei oo vaan huonoo kohteluu tai paskaa taloudenhoitoon. Niin et se voi olla myös rikos.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä käsitellään aineiston pohjalta saatuja tuloksia ja vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tutkimustehtävämme oli selvittää taloudellisen väkivallan tunnistettavuutta työssä. Ensisijainen tutkimuskysymys oli yksinkertaisuudessaan se, kuinka sosiaalialan ammattilaiset määrittelevät taloudellista väkivaltaa. Lisäksi selvitettiin sitä, miten taloudellinen väkivalta ilmenee asiakas kohtaamisissa, ja toisaalta siis sitä, mitä ilmiön taustalla oikeastaan on. Lisäksi opinnäytetyöprosessin aikana esiin nousi tarkentavia kysymyksiä esitietolomakkeesta kerätyn tiedon kautta, jotka auttavat vastaamaan näihin pääkysymyksiin.

7.1. Miten sosiaalialan ammattilaiset määrittelevät taloudellisen väkivallan?

Tutkimustulosten mukaan taloudellinen väkivalta on toisen ihmisen kontrollointia, hallintaa, hyväksikäyttöä, alistamista, vallankäyttöä tai kiristämistä rahaa tai muuta omaisuutta vallan välineenä käyttäen. Aiemmissa tutkimuksissa taloudellista väkivaltaa määritellään hyvin samalla tavalla ja väkivallan tunnusmerkkeinä pidetään toisen ihmisen tai ihmisryhmän kontrollointia, hyväksikäyttöä tai hallintaa (Jokinen 2000, 14).

Taloudellisen väkivallan tunnistaminen ja nimeäminen on haastavaa sekä asiakkaille että sosiaalialan työntekijöille, sillä ilmiöön kytkeytyy usein muita väkivallan muotoja, kuten henkistä tai fyysistä väkivaltaa ja näin ollen taloudellinen väkivalta saattaa jäädä esimerkiksi näiden muotojen varjoon. Toisaalta muiden väkivallan muotojen korostuminen aineistossa voi johtua osittain siitä, että kaikki haastateltavat työskentelevät väkivaltatyön parissa ja asiakkaat useimmiten hakeutuvat avun piiriin nimenomaan fyysisen tai henkisen väkivallan takia. Väkivalta on usein kuitenkin monimuotoista ja se saattaa sisältää useita eri väkivallan muotoja (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020c).

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (2020a) julkaisemassa väkivaltakäsitteiden sanastossa taloudellinen väkivalta on määritelty sellaiseksi väkivallaksi, joka ilmenee henkilön taloudellisiin asioihin liittyvänä itsemääräämisen tahallisen loukkaamisena tai rajoittamisena. Määrittely on tämän tutkimuksen näkökulmasta melko suppea ja toki samalla hyvin laajasti ymmärrettävissä, jolloin väärinymmärryksen riski kasvaa. Toisaalta kyseisen määritelmän ymmärtäminen käytännössä voi myös olla monelle haastavaa.

Taloudellinen väkivalta on tärkeää erottaa muista väkivallan muodoista erityisesti tunnistettavuuden näkökulmasta. Kun taloudellinen väkivalta osataan tunnistaa ja nimetä, myös avunsaanti helpottuu. Taloudellinen väkivalta on kuvaavampi käsite, kuin esimerkiksi aiemmin käytetty rinnastus osaksi henkistä väkivaltaa. Taloudellisen väkivallan nimeäminen todentaa yksilön kokemuksia, mutta sitä ei ole kuitenkaan tarve korostaa muita väkivallan muotoja tärkeämmäksi. Kaikki väkivalta on aina vakavaa, eikä mikään väkivallan muodoista voi vähätellä.

Tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta, että taloudellinen väkivalta ilmiönä tarvitsee tulevaisuudessa lisää tutkimusta ja teeman ympärillä työskentelyä. Lisää tietoa aiheesta tarvitsisi jokainen, mutta erityisesti sosiaalialan ammattilaiset ja muut ihmisten sekä heidän talousasioidensa ympärillä työskentelevät. Tietoisuuden lisääminen voisi ennaltaehkäistä taloudellisen väkivallan syntyä tai ainakin madaltaa kynnystä avunsaantiin ja sen kautta vähentää taloudellisesta väkivallasta koituvia negatiivisia seurauksia.

Tietoisuutta aiheen ympärillä voitaisiin lisätä esimerkiksi kehittämällä uusien tutkimusten pohjalta koulutusmateriaalia, jota voisi suunnata esimerkiksi tietyille ammattikunnille, kuten Kelan työntekijöille, pankkivirkailijoille tai esimerkiksi kuntien sosiaaliohjaajille. Tutkimustulosten perusteella tärkeää olisi tuoda tietoa taloudellisesta väkivallasta niihin ympäristöihin, jossa ihmiset arkeaan viettävät. Esimerkiksi kauppakeskukset ovat usein paikkoja, joissa ihmiset kuluttavat rahaa, joten se voisi olla luonnollinen ympäristö pysäyttää ihmiset pop up -pisteelle pohtimaan esimerkiksi omia tai perheen rahakäytäntöjä. Lisäksi kouluissa, neuvoloissa, palvelukodeissa ja muissa vastaavissa paikoissa voitaisiin taloudellinen väkivalta ottaa puheeksi tavalla tai toisella muun arkipäiväisen keskustelun lomassa. Puheeksi ottoa tietysti edellyttää se, että toimipisteen henkilökunta on

tietoisia taloudellisesta väkivallasta ilmiönä ja näin ollen päästäänkin takaisin ammattihenkilöiden koulutuksen tärkeyteen sekä puheeksi ottamisen rohkaisemiseen.

Taloudellisen väkivallan uhrien harteilla on usein vahva häpeän tunne, joka vaikeuttaa myös avun hakemista ja väkivaltakierteen katkaisemista. Aineiston perusteella häpeä liittyy erityisesti lähisuhteissa tapahtuneeseen taloudelliseen väkivaltaan. Talous ja raha-asiat ovat suomalaisessa kulttuurissa myös hyvin yksityisiä asioita, joka saattaa vaikuttaa osaltaan häpeän kokemukseen. Taloudellisen väkivallan uhri saattaa kantaa kokemastaan suurta taakkaa harteillaan, vaikka häpeän taakka kuuluisi ennemmin tekijälle kannettavaksi. Erityisesti esimerkiksi ikäihmisten läheisissä ihmissuhteissa tapahtuva kaltoinkohtelu on usein tabu, joka tulisi nostaa kuuluvammin yhteiskunnalliseen keskusteluun (Rikosuhripäivystys N.d.c.). Aineiston mukaan yksi merkittävä tekijä tietoisuuden lisäämisen näkökulmasta on nimenomaan julkisen puheen tuotto ja taloudellisen väkivallan näkyvyys esimerkiksi mediassa. Näkyvyys ja avoin keskustelu voisi olla myös keino vähentää väkivallan uhrien kokemaa häpeää.

Aineistosta myös kävi ilmi, että monessa taloudellisen väkivallan tapauksessa tekijän selvittäminen ja rankaiseminen voi olla hyvin haastavaa ja näin ollen uhrin turvallisuutta ei täysin pystytä palvelujärjestelmän puolesta takaamaan. Erityisesti verkon kautta tapahtuvassa taloudellisessa väkivallassa, kuten romanssihuijauksissa, joissa uhreille saattaa koitua jopa merkittävää taloudellista vahinkoa, ei tekijää pystytä usein selvittämään lainkaan. Joku voi myös ajatella, että eikö se ole uhrin omaa tyhmyyttä, jos hän itse lähettää tuntemattomalle henkilölle rahaa, mutta ilmiö ei ole näin yksinkertainen.

Monet taloudellisen väkivallan alle menevät rikokset katsotaankin asianomistajarikoksiksi, joka vaikeuttaa oikeusprosessia itsessään, koska kyse ei tällöin ole virallisen syytteen alaisesta rikoksesta, jolloin syyttäjä ei nosta syytettä automaattisesti. Asianomistajarikoksissa asianomistajan, eli uhrin, on itse vaadittava tekijää syytteeseen pantavaksi. Ja jos asianomistaja haluaa lopettaa tutkinnan ja peruuttaa syyttämispyyntönsä ja tutkinta lopetetaan, ei hänellä enää ole oikeutta uudelleen esittää syyttämispyyntöä. (Laki oikeudenkännistä rikosasioissa

687/1997.) Tämä johtaa siihen, ettei monikaan uhri uskalla tai jaksaa käydä rikosprosessia läpi. Monissa tapauksissa uhri myös pelkää tekijän reaktiota, jolloin hän ei lähde nostamaan syytettä tai peruu sen kesken oikeudenkäyntiprosessin. Haastateltavien mukaan usein myös tietämättömyys ja häpeä uhriksi joutumisesta johtavat siihen, ettei rangaistuksia lähdetä hakemaan. Tähän tulisi tarjota aktiivisempaa tukea ja tietoa uhreille ja rikosprosessia tulisi tietyllä tavalla tehdä normaalimmaksi prosessiksi, josta ei tarvitse tuntea häpeää. Tämä tukee jälleen tuloksia siitä, että tietoisuutta taloudellisesta väkivallasta ja sen ympärillä olevista asioista kuten ennaltaehkäisystä ja tuen sekä tiedon tarjoamisesta tulisi jatkossa lisätä sekä uhrien kanssa työskenteleville, että uhreille.

7.2. Miten taloudellinen väkivalta ilmenee asiakaskohtaamisissa?

Taloudellista väkivaltaa esiintyy niin lähisuhteissa kuin täysin tuntemattomien toimesta. Taloudellinen väkivalta pitää sisällään niin rahankäytön arvostelun, kontrolloinnin, manipuloinnin kuin rahan varastamisen, kiristämisen tai vaatimisen uhkailun keinoin. Tekijä voi myös pakottaa uhrin ottamaan pikavippejä tai erilaisia lainoja tai toisaalta tekijä voi toimia myös itse ja käyttää uhrin henkilötietoja lainojen tai tavaroiden tilailuun. Taloudellista väkivaltaa on myös fyysisen omaisuuden varastaminen tai toisen tulojen tai varallisuuden hyväksikäyttö oman elämän rahoittamiseen.

Aineistosta nousee esiin myös ihmisryhmiä, kuten maahanmuuttajat, mielenterveys- ja päihdekuntoutujat sekä ikäihmiset, joissa taloudellista väkivaltaa esiintyy enemmän. Tulevaisuudessa tähän asiaan voitaisiin kiinnittää yhä paremmin huomiota ja suunnata ennaltaehkäisevästi tietoa ja tukea näihin ihmisryhmiin. Tietoa taloudellista väkivallasta tulisi siis olla esimerkiksi maahanmuuttajapalveluissa sekä ikäihmisten palveluissa työskentelevillä.

Tutkimustulokset myös osoittavat, että taloudellisen väkivallan taustalla on tiettyjä tekijöitä, jotka vaikuttavat ilmiön syntyyn. Ilmiön syntyyn vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi kulttuuriset tekijät, emotionaaliset tekijät, digitalisaatio sekä rahankäyttöön liittyvät tavat. Myös näihin tekijöihin on tärkeää tulevaisuudessa kiinnittää huomiota ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Esimerkiksi digitaidottomuus voi

altistaa taloudelliselle väkivallalle, jolloin meidän tulisi jatkossa varmistaa, että kansalaisilla olisi riittävät digitaidot omien raha-asioidensa hoitamiseen. Myös ylisukupolvisuus on merkittävä ilmiö taloudellisen väkivallan syntymisen yhteydessä, sillä lapsuudessa ja nuoruudessa opitaan tapoja huolehtia omista raha-asioista ja toisaalta myös kunnioittaa muita ihmisiä ja olla tietoinen omista oikeuksistaan vaikuttavat siihen, miten ihminen aikuisena toimii. Tulevaisuudessa voitaisiinkin esimerkiksi koulussa kiinnittää entistä enemmän huomiota talouskasvatukseen ja raha-asioiden hoidon opettamiseen sekä toisen ihmisen kunnioittamiseen.

Yhtenä tärkeänä teemana läpi opinnäytetyöprosessin kulki pohdinta rajanvedosta rahasta riitelyn ja taloudellisen väkivallan tai hyväksikäytön välillä. Kuitenkin lähtökohtaisesti kaikki teot, jotka loukkaavat, uhkaavat tai pelottavat, ovat väkivaltaa (Helsinki. 2020.) Yksilöillä, perheillä ja pariskunnilla on hyvin erilaisia tapoja huolehtia taloudestaan. Joskus nämä tavat saattavat näyttäytyä ulkopuoliselle taloudellisena väkivaltana, mutta yksilö itse ei välttämättä koe sitä sellaiseksi, eikä silloin ole tarve lähteä perheen tai pariskunnan yhdessä sovittuja raha-asioita muuttamaan. Merkityksellistä väkivallan määrittelyssä on nimenomaan henkilökohtainen kokemus tapahtuneesta tai tapahtuvasta väkivallan kokemuksesta ja sen vahingoittavuudesta (Notko 2011, 94–96).

8 POHDINTA

Pohdinnassa keskitytään kuvaamaan opinnäytetyön luotettavuutta sekä eettisyyttä ja näihin vaikuttavia tekijöitä, jotka opinnäytetyöprosessissa on huomioitu. Lisäksi pohdinnassa tarkastellaan koko opinnäytetyön prosessin kulkua, onnistumista sekä tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksia ja mahdollisia jatkotutkimuskohteita.

8.1. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan (2012) tutkimus voi lähtökohtaisesti olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tähän liittyy esimerkiksi rehellisyys sekä tarkkuus ja hyvien menetelmien käyttö koko opinnäytetyöprosessin läpi tapahtuvassa suunnittelussa, tulosten tallentamisessa sekä esittämisessä ja muiden tutkimusten sekä niiden tuloksien arvioinnissa. Opinnäytetyössä hyvällä raportoinnilla voidaan osoittaa se, että prosessissa on noudatettu hyviä tieteellisiä käytänteitä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuseettiset kysymykset usein korostuvat, sillä mitä vapaamuotoisempia tiedonhankintakeinot ovat, sitä enemmän ne muistuttavat arjen vuorovaikutusta ja näin ollen kaipaavat erityistä tarkastelua oikeellisuudestaan (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan eettiseen pohdintaan on tärkeää selkeyttää se, kenen ehdoilla kyseinen tutkimusaihe on valittu ja minkä takia tutkimukseen on ryhdytty, ja nämä käyvätkin ilmi jo tutkimuksen tarkoitusta ja tutkimusongelmaa sekä tehtävää muotoiltaessa. Tämän opinnäytetyön kannalta haastavaa oli muun muassa oikeanlaisen termistön valitseminen ja tutkimuskysymyksien asettelu järkeväksi ja perustelluksi kokonaisuudeksi, koska ilmiön ympärillä ei ole täysin selkeää ja vakiintunutta termistöä ja myös haastateltavat käyttivät hieman toisistaan eroavia termejä aihetta käsiteltäessä. Lisäksi emme ehkä huomioineet riittävästi esitietolomakkeen sekä teemahaastattelun merkitystä ja mahdollisia niiden tuomia lisäyksiä alkuperäisiin tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen aseteluun. Opinnäytetyössä on kuitenkin perusteltu ja raportoitu selkeästi tutkimuksen

kaikki lähtökohdat sekä tavoitteet ja niiden saavuttaminen. Lisäksi prosessin aikana arvioitiin aktiivisesti sitä, missä menee melko vapaan teemahaastattelun rajat johdattelun suhteen ja koemme onnistuneemme hyvin haastatteluissa sen osalta.

Kanasen (2015) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää seuraavia kriteereitä: luotettavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus. Luotettavuuteen liittyy totuudenmukaisuuden arviointi, jota voidaan tehdä arvioimalla opinnäytetyön raportointia. Luotettavuutta arvioidaan myös validiteetin sekä reliabiliteetin käsitteiden avulla (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tutkimus on validi, sillä opinnäytetyössä on tutkittu sitä, mitä on luvattu tutkia, mutta joitakin muutoksia prosessin aikana on tullut. Ne eivät kuitenkaan merkittävästi vaikuta validiteettiin ja kaikki pienet muutokset alkuperäiseen tutkimussuunnitelmaan ovat olleet täysin perusteltavissa, sekä prosessi on raportoitu tähän opinnäytetyöhön sellaisena, kuin se on ollut. Reliabiliteetti eli toistettavuus on hieman haastavaa arvioida laadullisessa tutkimuksessa, jossa kuullaan melko vapaasti erilaisia henkilöitä, jolloin täysin samakin tutkimus samoilla haastateltavilla voisi seuraavalla kerralla tuottaa erilaisia vastauksia. Siinä mielessä tutkimus on kuitenkin toistettavissa, että kaikki tutkimuksen vaiheet on tarvittavalla tavalla raportoitu.

Erityisesti laadullisessa tutkimuksessa on hyvä erottaa toisistaan esimerkiksi havaintojen luotettavuus ja objektiivisuus tai puolueettomuus, sillä puolueettomuudessa tutkimuksessa tutkijan erityispiirteet kuten ikä tai poliittinen asenne eivät saisi vaikuttaa lainkaan tutkimuksen toteutukseen. Periaatteessa laadullisessa tutkimuksessa tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä tutkijat itse luovat omista lähtökohdistaan tutkimusasetelman ja tulkitsevat sitä omalla tavallaan. Puolueettomuutta voidaan kuitenkin ajatella tässä opinnäytetyössä mahdollisimman eettisen tutkimuksen toteuttamisen näkökulmasta, joka jälleen palaa hyvään raportointiin ja asianmukaiseen aineiston keräämiseen sekä analysointiin, jonka raportointi osoittaa puolueettomuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Opinnäytetyöstä ei esimerkiksi ole jätetty pois tutkimuksen kannalta merkittäviä tutkimustuloksia ja haastatteluissa keskityttiin siihen, ettei johdatella teemahaastattelun raameissa haastateltavia. Lisäksi opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että tutkimusprosessissa oli mukana kaksi tutkijaa koko tutkimuksen läpi, joka myös mahdollisti pa-

remman työn arvioinnin, reflektoinnin sekä avoimen vuoropuhelun läpi tutkimusprosessin. Näin saavutettiin mahdollisimman laajasti myös eri näkökulmia tutkimusaiheeseen liittyen. Työ myös kirjoitettiin tiiviissä yhteistyössä, jolloin pystyttiin varmistamaan tutkijoiden keskinäinen yhteisymmärrys ja samalla tuomaan molempien tutkijoiden omat näkemykset mahdollisimman neutraalisti ja tutkimukseen sopivalla tavalla esiin.

Tässä opinnäytetyössä on hyvä tarkastella aineiston keruun osalta erityisesti koronatilanteen aiheuttamaa vaikutusta haastattelujen toteutukseen. Alkuperäisenä suunnitelmana oli toteuttaa kaikki haastattelut lähikontaktissa, mutta tämä ei ikävä kyllä onnistunut ja kaksi kuudesta haastattelusta jouduttiin pitämään etäyhteydellä. Etäyhteydellä haastatteluiden toteuttaminen osoittautui haastavaksi, koska yhteyksien toiminnassa oli ongelmia ja se vaikutti selkeästi vastaajan vastauksiin ja haastattelun tietyn vuorovaikutuksellisuuden sujuvuuteen. Muuten aineiston keruu onnistui hyvin ja oli sujuvaa ja nauhoitukset onnistuivat hyvin. Yksilöhaastattelu palveli tutkimuskysymyksiä hyvin, sillä jokainen haastateltava sai itsenäisesti tuottaa tiedon kaikille samoista teemoista ja näin toisen haastateltavan vastaus ei päässyt vaikuttamaan haastateltavaan ja näin ollen yksilöhaastattelujen tuottamat yhtymäkohdat voidaan luotettavasti todeta selkeiksi luotettaviksi vastauksiksi tutkimuskysymyksiin. Aineiston keruuseen liittyen olisimme mielellämme haastatelleet vielä muutamaa sosiaalialan ammattilaista enemmän, jotta tulokset olisivat olleet vielä monipuolisemmat ja toisaalta paremmin siirrettävissä ja vielä enemmän luotettavia tai uskottavia. Tämä ei kuitenkaan ollut opinnäytetyön ajallisissa eikä sisällöllisissä raameissa mahdollista.

8.2. Opinnäytetyön prosessi ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin syyskuussa 2020 ja se kesti toukokuuhun 2021 asti. Prosessi kestää ajallisesti suhteellisen kauan ja vaatii tekijöiltä tiivistä sitoutumista sekä mielenkiintoa tutkittavaa aihetta kohtaan. Opinnäytetyöprosessin aikatauluttaminen ja pienien välietappien sopiminen osoittautui tärkeäksi opinnäytetyön valmistumisen kannalta. Mitä tarkempia suunnitelmia pystyimme tekemään, sitä paremmin pysyimme tavoitteissamme. Toisaalta erittäin merkityksellistä oli se, että pystyimme varaamaan yhteistä aikaa joka viikko opinnäytetyön

tekemiseen, jolloin tapasimme ja pystyimme paremmin reflektoimaan yhdessä koko prosessin kulkua. Prosessi kokonaisuudessaan vaati pitkäjänteisyyttä, epävarmuuden sietokykyä, hyvin avoimesti keskustelevaa otetta sekä keskeneräisyyden sietokykyä. Opinnäytetyön tekeminen oli mielekästä ja olimme valinneet meille sopivan aiheen, sillä motivaatio taloudellisen väkivallan tutkimiseen säilyi koko prosessin ajan.

Olemme erittäin tyytyväisiä, että kaikesta huolimatta pääsemme esittämään opinnäytetyön Tampereen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa alkupe-
räisesti suunnittelemanamme ajankohtana. Alun perin olimme kuitenkin toivoneet, että voisimme mahdollisesti esittää työn jonkun yhteistyökumppanimme kanssa erillisessä avoimessa tilaisuudessa. Tämä ei kuitenkaan koronatilanteen, käytännön järjestelyiden ja aikataulujen puolesta ollut mahdollista. Yleisesti ottaen opinnäytetyön aikataulutukset kuitenkin onnistui ja työ eteni tasaisesti.

Opinnäytetyö on mielestämme onnistunut ja olemme siihen tyytyväisiä. Tutkimustuloksemme vastaavat tutkimuskysymyksiin ja onnistuimme saavuttamaan työlle asetetut tavoitteet. Olemme saaneet positiivista palautetta myös työmme aiheesta yhteistyötahoilta, joten uskomme, että tekemästämme tutkimustyöstä on hyötyä tulevaisuudessa.

Taloudellisessa väkivallassa riittää tutkittavaa, sillä aiempaa tutkimustietoa on yhä hyvin vähän. Määrällisellä tutkimuksella voitaisiin selvittää taloudellisen väkivallan ilmiön laajuutta ja vertailla sen esiintymistä esimerkiksi sukupuolten tai ikäryhmien välillä. Myös taloudellisen väkivallan uhrien kokemuksia voisi tutkia laadullisella tutkimuksella. Taloudellisen väkivallan seurauksista ei ole tehty tutkimusta, vaikka tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että taloudellinen väkivalta voi aiheuttaa esimerkiksi velkaantumista. Pelkkä tutkimus ei kuitenkaan riitä, vaan tutkimustuloksia on siirrettävä myös käytäntöön ja kehittämistyötä on jatkettava organisaatioissa aktiivisesti. Tulevaisuudessa voisi olla tarvetta myös esimerkiksi toiminnalliselle opinnäytetyölle.

LÄHTEET

Avioliittolaki 234/1929. Luettu 15.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234#O2L4>

Danielsson, P & Salmi, V. 2013. Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta 2012 –Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkokatsauksia 34/2013 Luettu 4.4.2021 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152609/34_parisuhdevakivalta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ensi- ja turvakotien liitto. N.d.a. Tampereen ensi- ja turvakoti ry. Luettu 7.2.2021 <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tampereenensijaturvakoti/>

Ensi- ja turvakotien liitto. N.d.b. Tukea ammattilaisille. Tunnista väkivalta. Luettu 14.4.2021. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/>

Haataja, A. & Hämäläinen, U. 2010. Viekö haikara tasa-arvon? Puolisoiden väliset tuloerot lapsiperheissä. (s.76-118.) Teoksessa Hämäläinen, U & Kangas, O. (toim.), Perhepiirissä. Kustantaja: Helsinki. Kelan tutkimusosasto. Pai-nopaikka: Vammalan kirjapaino Oy.

Hakkarainen, L. 2020. Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen. Haaste 1-2/2020: asiantuntevasti rikosentorjunnasta ja kriminaalipolitiikasta. Julkaistu 27.3.2020. <https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste1-22020/turvaverkko2.0.html>

Harisalo, R. & Miettinen, E. 2004. Hyvinvointivaltio. Houkutteleva lupaus vai karvas pettymys. Tampere: Tampere University Press. Luettu 4.4.2021 https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68035/hyvinvointivaltio_2004.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Helsinki. 2020. Riidat ja väkivalta perheissä. Luettu 17.5.2021 <https://www.hel.fi/sote/perheentuki-fi/1-6-vuotiaat/kriisi-perheessa/riidat-ja-vakivalta/riidat-ja-vakivalta-perheessa>

HelsinkiMissio. N.d. Apua yksinäisyyteen. Yksinäisyys. Luettu 17.5.2021 <https://www.helsinkimissio.fi/yksinaisyys/yksinaisyys>

Huhtinen, H. Kumppani raivoaa kalliimmasta pesuaineesta – olenko taloudellisen väkivallan uhri? OP Media. Julkaistu 1.4.2019. Luettu 14.5.2021 <https://www.op-media.fi/omat-rahakumppani-raivoaa-kalliimmasta-pesuaineesta--oletko-taloudellisen-vakivallan-uhri/>

Idman, M. 2012. Sukupolvien väliset palkkaerot ovat vähäisiä. Hyvinvointikatsaus 1/2012, 19–25. Tilastokeskus. Luettu 14.5.2021 https://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka01_12.pdf

Ihmiskauppa.fi N.d. Benefit fraud-ihmiskauppa. Luettu 5.4.2021 http://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_muodot/benefit_fraud_ -ihmiskauppa

Jokinen, A. 2000. Panssaroitu maskuliinisuus. Mies, väkivalta ja kulttuuri. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Kaittä, A. & Nyqvist, L. 2014. Taloudellinen väkivalta parisuhteessa. Kirjallisuuskatsaus. Janus vol. 22 (3) 2014, 262–278.

Kaittä, A. 2017. Rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta parisuhteissa. (Turun yliopiston julkaisuja. C Tutkimuksia 434). Turku: Painosalama Oy. (Väitöskirja, Turun yliopisto) Saatavilla 2.11.2020 <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/133966/AnnalesC434Kaittä.pdf;jsessionid=F69CF6F230DDF221E73C7A793C7D8A37?sequence=2>

Kallinen, T. & Ruckenstein, M. 2009. Johdanto: Raha ja sitä ohjaavat voimat. (s. 8–22.) Teoksessa Kallinen, T. & Ruckenstein, M. (toim.), Rahan kulttuuri. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki.

Kananen, T. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai Pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: JAMK.

Kela: yleinen asumistuki. 2020. Verkkosivusto. Päivitetty 27.11.2020. <https://www.kela.fi/yleinen-asumistuki>

Kuluttajaliitto. N.d. Huijaukset ja nettihuijaukset. Verkkosivusto. <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/huijaukset/> Luettu 13.5.2021.

L 39/1889 Rikoslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

L 689/1997 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa. Saatavilla <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970689#V3>

Lehtonen, M. 2014. Tehtävä kulttuurille: talouden ja kulttuurin muuttuvat suhteet. Toim. Lehtonen, M; Valaskivi, K; Kuusela, H. Tampere: Vastapaino.

Lidman, S. 2015. Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteen ja historia. Helsinki: Gaudeamus.

Läheisten tekemä taloudellinen kaltoinkohtelu ja huijaukset. 2020. Mummonmarkan vartijat. Ikääntyneiden taloudellisen kaltoinkohtelun torjuntahanke 2018-2021. Suvanto ry. <https://a.storyblok.com/f/77966/x/e0e9523f45/laheisten-tekema-taloudellinen-kaltoinkohtelu-ja-huijaukset-tre.pdf>

Mummonmarkan vartijat. 2019. Ikääntyneiden taloudellisen kaltoinkohtelun torjuntahanke 2018-2021. Suvanto ry. <https://www.mummonmarkanvartijat.fi/home> Luettu 11.2.2021.

Niemelä, M & Raijas, A. 2010. Lapsiperheiden kulutus ja perheiden sisäinen päätöksenteko (s.118-144.) Teoksessa Hämäläinen, U & Kangas, O. (toim.), Perhepiirissä. Kustantaja: Helsinki. Kelan tutkimusosasto. Painopaikka: Vammalan kirjapaino Oy.

Niemi-Kiesiläinen, J. & Kainulainen, H. 2006. Perheväkivalta ja lainsäädäntö. (s. 115–135.) Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto ry. (Toim.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.

Notko, M. 2011. Väkivalta, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Luettu 10.5.2021.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25769/9789513941789.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Oikeus.fi 2021. Edunvalvonta - kun asioistaan ei enää voi huolehtia itse. Julkaistu 7.2.2021. Luettu 17.2.2021 <https://oikeus.fi/fi/index/laatikot/edunvalvonta.html>

Perheväkivaltaklinikka. 2021. Setlementti Tampere ry. [Setlementti Tampere / Perheväkivaltaklinikka](#)

Poliisi. 2021. Pysähdy! -podcast. Petoksen uhriksi voi joutua kuka tahansa. Julkaistu 1.4.2021. Viitattu 14.5.2021. <https://cms.megaphone.fm/channel/JKSO9712752209?selected=JKSO7808118103>

Poliisi. N.d. Lähisuhdeväkivalta. Luettu 9.3.2021. <https://poliisi.fi/lahisuhdevakivalta>

Raijas, A. 2012. Lapsuudenkodin vaikutus perheen taloudelliseen päätöksentekoon. Hyvinvointikatsaus 1/2012, 64–71. Tilastokeskus. Luettu 14.5.2021 https://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka01_12.pdf

Rauhala, L. 2009. Ihminen kulttuurissa – kulttuuri ihmisessä. Helsinki: Gaudeamus.

Repo, K. 2003. Perheen sisäisen rahatalouden jännitteitä. Teoksessa H. Forsberg & R. Nätkin. (toim.), Perhe murroksessa – Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä (s.64–85). Helsinki: Gaudeamus.

Rikosuhripäivystys. N.d.a. Palvelut. Luettu 7.2.2021 <https://www.riku.fi/palvelut/>

Rikosuhripäivystys. N.d.b. Omaisuusrikos. Luettu 4.4.2021 <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/omaisuusrikos/>

Rikosuhripäivystys. N.d.c. Rakkauspetokset ja romanssihuijaukset verkossa. Luettu 17.5.2021 <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/rakkauspetokset-verkossa/>

Rikosuhripäivystys. N.d.d. Mitä tarkoittaa asianomistajarikos tai virallinen syytenalainen rikos? Luettu 17.5.2021. <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-ky-sytyta/mita-tarκοittaa-asianomistajarikos-ja-virallisen-syytteen-alainen-rikos/>

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Haastattelun analyysi. Toim. Hyvärinen, M; Nikander, P & Ruusuvuori, J. Tampere: Vastapaino.

Sarpila, O. 2012 Minun sukupolveni, sinun sukupolvesi. Hyvinvointikatsaus 1/2012, 19–25. Tilastokeskus. Luettu 14.5.2021 https://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka01_12.pdf

Saukkonen, P. 2014. Suomalainen kulttuuri-identiteetti kotoutumisen estäjänä ja edistäjänä. Teoksessa M. Laine (toim.) Kulttuuri-identiteetti & kasvatus. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Luettu 16.3.2021 https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf

Suvanto ry. N.d. Turvallisen vanhuuden puolesta – Suvanto ry. Luettu 3.2.2021 <https://www.suvantory.fi/>

Tammikko, T. 2019. Vihalla ja voimalla. Poliittinen väkivalta Suomessa. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2020c. Väkivallan muodot. Julkaistu 27.4.2020. Luettu 13.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/vakivallan-muodot>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019. Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy. Luettu 21.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalan-ehkaisy>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus. Köyhyyden ylisukupolvisuus. Luettu 17.5.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy#huono-osaisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2020a. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Bildjuschkin, K; Ewalds, H; Hietämäki, J; Kettunen, H; Koivula, T; Mäkelä, J; Nipuli, S; October, M; Peltonen, J & Siukola, R. Työpaperi 1/2020. Helsinki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2020b. Lähisuhdeväkivalta. Luettu 9.3.2021. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta

Tilastokeskus. 16.12.2020. 1. Tuloerojen kehitys Suomessa. Luettu 17.5.2021 https://www.stat.fi/til/tjt/2019/01/tjt_2019_01_2020-12-16_kat_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettu 2.5.2021 https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Törmälehto, V-M. 2012. Uudet sukupolvet ovat edeltäjiään vauraampia. Hyvinvointikatsaus 1/2012, 19–25. Tilastokeskus. Luettu 14.5.2021 https://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka01_12.pdf

Valtiovarainministeriö. N.d. Digitalisaatio ei saa syrjäyttää. Luettu 15.3.2021. <https://vm.fi/digitalisaatio-ei-saa-syrjayttaa>

Valtonen, P. 2011. Talous yleiskulttuurisena ilmiönä. Teoksessa R. Heiskala & A. Virtanen (toim.) Talous ja yhteiskuntateoria 1. Vanhan maailman talous ja suuri murros. (s. 51–73) Helsinki: Gaudeamus.

Wilska, T-A. 2010. Tytöt, pojat ja talous. Teoksessa M-L. Halko, A. Mikkola & O-P. Ruuskanen (toim.) Naiset, miehet ja talous. Helsinki: Gaudeamus.

World Health Organization. 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa – WHO:n raportti. Toim. Krug, E.G; Dahlberg, L.L; Mercy, A.J; Zwi, A.B & Lozano, R. G eneve 2002. Suom. Salomaa, E. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Yhdistyneet kansakunnat (YK). 1948. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. 3. Artikla. Julkaistu 10.12.1948. Luettu 11.5.2021. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

YLE. Nettihuijaukset lisääntyvät varoituksista huolimatta – lue poliisin aitoja esimerkkejä romanssihuijareista. Julkaistu 14.11.2019. Luettu 14.5.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11062205>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Moikka!

Olemme 3. vuoden sosionomiopiskelijoita TAMK:ista ja teemme opinnäytetyötä taloudellisesta väkivallasta. Opinnäytetyömme ensisijainen tarkoitus on selkeyttää taloudellisen väkivallan määritelmää ilmiönä ja tarkastella sitä työntekijöiden tuottaman tiedon kautta. Tavoitteenamme onkin, että keräämämme aineisto voisi olla hyödyksi tulevaisuudessa käsitettä määriteltäessä ja haluamme nostaa ilmiön parempaan tietoisuuteen. Tuotamme keräämämme aineiston pohjalta myös lyhyen tiivistelmän vastaajien organisaatioille jaettavaksi sosiaaliseen mediaan. Tarkoituksenamme on haastatella alkuvuoden 2021 aikana noin kymmentä sosiaalialan ammattilaista, jotka kohtaavat työssään taloudellisen väkivallan uhreja. Löytyisikö yksiköstänne yksi tai kaksi työntekijää, jotka haluaisivat osallistua tutkimukseemme? Haastatteluiden ajankohta tulee olemaan tammi-maaliskuussa 2021. Haastatteluun sisältyy noin 15 minuuttia aikaa vievä ennakkotietolomake sekä noin 45 minuuttia kestävä teemahaastattelu, joka tullaan nauhoittamaan litterointia varten. Haastateltavien anonymiteetti tulee säilymään opinnäytetyössä. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseus-tietokantaan kesän 2021 aikana. Olettehan mahdollisimman pian toiseen meistä yhteydessä sähköpostitse, niin voimme järjestellä tutkimuslupa-asiat sekä sopia haastatteluajan ensivuoden alkupuolelle. Kerromme myös mielellämme teille lisää ajatuksistamme opinnäytetyöhön liittyen.

Ystävällisin terveisin,

Amanda Heiskanen & Jenna Periviita

amanda.heiskanen@tuni.fi & jenna.periviita@tuni.fi

Tampereen ammattikorkeakoulu

Sosionomikoulutus

Liite 2. Esitietolomake

Taloudellinen väkivalta

Kiitos osallistumisesta opinnäytetyöhömme taloudellista väkivaltaa koskien. Toivomme, että vastaat tähän kyselyyn helmikuun loppuun mennessä. Älä kuitenkaan käytä vastaamiseen yli 15 minuuttia, sillä kyselyyn on tarkoitus vastata lyhyesti ja herätellä ajatuksia teemahaastattelua varten

Esitietolomake

1. Etunimesi
2. Kuinka kauan olet työskennellyt sosiaalialla?
0-2-vuotta
2-5-vuotta
5-10-vuotta
yli 10 vuotta
3. Mikä on pohjakoulutuksesi?
4. Onko sinulla jokin lisäkoulutus väkivaltatyöhön liittyen? Jos on, mikä?
5. Kuvaile tai nimeä asiakastilanteita, joissa olet tunnistanut taloudellista väkivaltaa
6. Miten tiivistäisit taloudellisen väkivallan 1-3 virkkeeseen?
7. Kuinka kehittäisit taloudellisen väkivallan ympärillä tehtävää työtä? Anna halutessasi yksi lyhyt esimerkki.

Liite 3. Teemahaastattelurunko

1. Taloudellinen väkivalta ilmiönä n.20min

Aloitetaan siitä, että voisit kertoa ihan vapaasti ajatuksia siitä, mitä ajatuksia sinulle herää ensimmäisenä taloudellisesta väkivallasta.

- Tarkentavia;
  - mikä on yleisin tilanne mihin törmäät tai toistuuko joku tietynlainen kuvio usein?

Ennakkotietolomakkeessa nousi esiin taloudellisen väkivallan yhteydessä myös erilaiset rikosnimikkeet.

- Tehdäänkö taloudellisesta väkivallasta rikosilmoituksia ja jos tehdään, niin millaisilla rikosnimikkeillä ne esiintyy?
  - Verkon kautta tapahtuva väkivalta?
  - Onko mukana aina jotakin muuta vai tuleeko tilanteita, joissa kyseessä pelkkä taloudellinen väkivalta?

2. Taloudelliseen väkivaltaan mahdollisesti liittyvä kulttuurisidonnaisuus n.15min

- Minkälaiset asiat vaikuttavat taloudellisen väkivallan syntyyn?
- Miten ihmisten arvomaailmat, ympäristö, tavat, normit ja syntyperä vaikuttavat vai vaikuttavatko ne mielestäsi taloudellisen väkivallan syntyyn?

2000 luvun yksi iso ilmiö on digitalisaatio, joka myös nousi esitietolomakkeen vastauksissa esiin.

- Mitä ajatuksia tämä herättää taloudellisen väkivallan näkökulmasta?

3. Taloudellisen väkivallan tietoisuuden lisääminen n. 10min

Ennakkotietolomakkeesta nousi useammalla vastaajalla esiin tietoisuuden lisääminen.

- Ketkä tarvitsisivat lisää tietoa?
- Miten tietoisuutta voitaisiin kehittää ja mitä olisi mielestäsi erityisen tärkeää tietää aiheesta?
- Mitä toivoisit lisää omaan koulutukseesi?
  - Osaavatko asiakkaat itsenäisesti hakea apua nimenomaan taloudellisen väkivallan uhreina?